

д-р Е. Барановський, Кіама, пл. сен.
Я. Масляк, Бірронг, пл. сен. д-р А.
Сивак, Стратфілд, пл. сен. А. Па-
раска, Стратфілд, пл. сен. М. Доб-
дотвір, Ст. Йвіс, пл. сен. М. Баран,
Коністон, пл. сен. А. Війтович, Кен-
лей Вейл, пл. сен. Б. Придун, Вік-
рофт;
\$0.71

Пл. сен. В. Берегуляк, Ліверпул.
Від 1 червня до 15 серпня ц. р. скла-
ли на пресфонд "Пластового Шля-
ху"

із США 18 датків	\$69.00
з Канади 18 датків	27.00
з Німеччини 1 даток	100.00
з Австралії 15 датків	20.59
Усі разом	\$216.59

Замість квітів на могилу

**св. п. д-ра
КОСТЯ ПАНЬКІВСЬКОГО
І ЙОГО ДРУЖИНИ
МАРІЙКИ**

складаю \$100.00 на пресфонд
"Пластового Шляху"

пл. сен. д-р Іван Мриц
Шенбіндервег, Німеччина

В першу річницю смерті
замість квітів на могилу

св. п.

пл. юн. ЛЕСІ ЧАЙКІВСЬКОЇ

складаємо на пресфонд

\$10.00 — пл. сен. Іван Костюк

\$ 5.00 — пл. сен. Любомир

Колтунюк

Денвер, США

ПОДЯКА

Для вшанування пам'яті проф.
Дмитра Ліськевича, який помер у
Станиславові, Україна, 2 квітня 1974
р. склали датки на Видавничий
Фонд ім. Сірого Лева:

Син Тарас Ліськевич з родиною
— \$100.00; Анна Никифоряк, Леон-
тій, Ліда Крушельницька і Стефа
Крушельницька (Нью-Йорк) —
\$45.00; д-р Марта Плоцанська (Чи-
каго) — \$25.00; д-р Ілля Мула (Чи-
каго) — \$25.00; Слава Салик, Ро-
ман і Марта Яцушко, Гліб і Зірка
Гаюк (Нью-Йорк) — \$25.00; Ярема
і Галя Попель (Клівленд) — \$20.00;
Володимир і Марія Попадюк —
\$20.00; Роман і Ольга Мицики (Чи-
каго) — \$20.00; Роман і Софія Ки-
чоровські (Чикаго) — \$20.00; Воло-
димир і Софія Сенезаки (Вест
Орандж) — \$20.00; Петро Салига
(Вінніпег) — \$20.00; Микола і Яро-
слава Харкаліси (Торонто) —
\$10.00; д-р Іван Лесейко (Чикаго)
— \$10.00; Ярослав і Софія Куль-
чицькі — \$10.00; д-р Анастасій і
Іванна Горчинські (Чикаго) —
\$10.00; Степан і Марія Зубаль (Ло-
рейн) — 10.00; Іван і Стефанія Гав-
рилюки (Бафало) — \$10.00; Олек-
сандер і Володимира Нагорняки —
\$5.00.

Крім того маестро Григорій Крук
подарував одну зі своїх різьб у
бронзі, дохід з лотерійної продажі
якої буде складений на Видавни-
чий Фонд.

Головна Пластова Булава і Ку-
раторія Фонду складають усім жер-
тводавцям щиро подяку.

З М І С Т

РЕДАКЦІЙНА СТАТТЯ

Як нам жити з гріхом байдужості до "вогню"? 1
ПИТАННЯ ПЛАСТОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ

Юрій Шерех: Картагена нашої провінційности мусить
бути зруйнована 3

МИ І НАШ НАРОД

Володимир Соханівський: Культура і "понадкультура" 15

Теодор Данилів: Про центральні організації і надбудови 22

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Теодор Старух: Американська мова у Пласті 26

Теодор Данилів: Чи демонстрації виховують? 29

Теодор Данилів: Мішані подружжя 32

Теодор Данилів: "Українці у Великобританії чи британці
українського походження?" 34

З МОЛОДЕЧОЇ ПРЕСИ

Марта Єнкала: Українці у Великобританії чи британці
українського походження? 37

ДО ДЖЕРЕЛ ПЛАСТУ

Василь Плюц: Скавтизм в Україні 41

Володимир Гридень: Активність пластунів після
розв'язання Пласту 49

Володимир Гридень: Мій шлях до "Плаю" 51

Роман Барановський: Пласт у Вучачі 56

****:** Український Пласт у Великобританії 54

Роман Барановський: Пласт у Вучачі 56

КУТОК ПЛАСТПРИЯТУ

Д-р О. Фундак: Інтеграція Пласту і Пластприяту 59

ВИХОВНІ СПРАВИ ЮНАЦТВА

Володимир Гоцький: Обновім традицію мандрівних таборів 60

Дмитро Чуб: Полювання на кенгуру 66

ХРОНІКА

Ярослав Мицко: Хроніка-історія Пластової Станиці
у м. Лестер 69

ЛИСТУВАННЯ 77

Датки на пресфонд "Пластового Шляху" 79

Подяка 80

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Видає Головна Пластова Булава

Виходить що три місяці

Липень-вересень 1974

Ч. 3 (42)

July-September 1974

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:

Plastovy Shliakh Magazine

2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Леонід Бачинський, Роксоляна Гарасимів, Ярослав Гарасимів, Тоня Горохович, Теодор Данилів, Анна Коренець, Ольга Кузьмович, Іван Манастирський, Атанас Мілянич, Лариса Онишкевич, Любомир Онишкевич, Петро Саварин, Володимир Соханівський, Омелян Тарнавський і Атанас Фіголь.

Мовний редактор: пл. сен. Іван Манастирський.

ЗМІСТ

надрукований на 3-ій сторінці обкладинки.

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора висловлюють погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу. Редакція застерігає собі право справляти мову, як теж часом скорочувати незамовлені надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи чи дописи, які — на думку редакції — могли б бути для когось образливі.

Річна передплата від 1 травня 1974 р.: США і Канада: \$8.00, Австралія: \$5.00 австр., Австрія: 100 шіл., Аргентина: 10 нових пезів, Бразилія: 200 кр., Бельгія: 150 бел. фр., Великобританія: 2.00 фунти, Німеччина: 12.50 нім. мар., Франція: 15 фр., Швейцарія: 15 шв. фр. Ціна одного числа у США і Канаді — \$2.00.

PLASTOVY SHLIAKH — a Ukrainian Quarterly Magazine,
published by PLAST — Ukrainian Youth Ass'n,
2445-A Bloor St. W., Toronto, Ont., Canada — M6S 1P7

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Торонто — Канада

Ч. 3 (42)

липень-вересень 1974

Редакційна стаття

ЯК НАМ ЖИТИ З ТРИХОМ БАЙДУЖОСТИ ДО "ВОГНЮ"?

Цим числом "ПШ" закінчуємо перший рік спроби підготувати матеріали до журналу за країнами. Матеріали до нього дали Великобританія, Німеччина, а Аргентина, на жаль, ще чомусь запізнилася.

Збіркою матеріалів займався пл. сен. Теодор Данилів, і за це йому признання та подяка.

Чи така спроба активізації окремих КПС у співпраці із пресою правильна, чи успішна? Зроблено нам закид, що, мовляв, Редакція таким чином облегшила собі працю, що така система позбавляє журнал тягlosti, пляновости у виконванні своїх завдань тощо.

Ми свідомі цього всього. Проте, маючи на увазі виконання рекомендацій ПКД у видавничих справах, зокрема щодо "включення куренів УСП і УПС у пластову видавничу діяльність", щоб видавничі справи у нас могли стояти поруч з іншими секторами виховної діяльності, Редакція, бажаючи діяти за цим пляном, провела згадану спробу.

Мале зацікавлення дорослого членства Пласту своєю пресою не було б таким загрозливим, якщо б воно не впливало з куди поважнішою й небезпечнішою для нашого життя прояву, що ним саме є криза ентузіазму, брак почуття співвідповідальности за долю Пласту.

Одержимі любов'ю до народу в Україні часто у своїх творах таврують як велике зло байдужість до ідеалів. Ігор Калинець висловився про неї ось якою глибокою інтерпретацією любови Христа до людства:

“З любови до нас прийняв на себе таку страшну кару, щоб спасти нас від найбільшого гріха байдужости до вогню”.

Очевидно, байдужість у випадку пл. преси й гріх байдужости до “вогню” в загальнолюдському понятті — це велика неспівмірність. Але є у цьому певна аналогія. Нам тяжко заактивізувати редколегію до праці у журналі. ГПБулаві — Дослідно-планувальну комісію. А скільки у нашій організації недіяльних постів, скільки зайвих діловодів, “мертвих” членів? Це все висліди байдужости до “вогню”.

Спроба втягнути в акцію збирання матеріалів до “ПШ”, на нашу думку, дала позитивні висліди. Ми одержали різнородні матеріяли, відгукнулися нові автори, зокрема з-поміж старшого пластуна, а дописи з окремих країн знайомлять нас ближче із життям Пласту у них.

Крім надісланих статей, Редакція бажає почути сумлінну, об'єктивну критику, думки, поради, бажання, нові проекти.

Не зважаючи на всі недоліки останніх чотирьох чисел “ПШ”, сумлінний читач, переглянувши їх, погодиться, що вони є кроком вперед.

Але журба наша пов'язана не тільки з добором матеріалів до журналу. Правду кажучи, у “ПШ” є чимало такого матеріялу, що з нього можна нам черпати і для покращання виховної праці, для збудження думки, збагачення та зміцнення переконань. Часто читачі з-поза Пласту висловлюються про наш журнал позитивно, користають з нього. Але “ПШ” призначений перш усього для нашого членства, він хотів би бути потрібним найперше пластовим виховникам, провідникам, щоб виконати свою службу якнайкраще.

Ідея стає особистим здобутком тоді, збагажує душу нашу тоді, коли вона невіддільна від краси, людської шляхетності. Коли людина цінить моральну красу, вона не зможе визбуватися ідеї, як не може виривати з нутра свого серця.

Василь Сухомлинський

Питання пластової ідеології

Юрій Шерех

КАРТАГЕНА НАШОЇ ПРОВІНЦІЙНОСТІ МУСИТЬ БУТИ ЗРУЙНОВАНА

(Закінчення)

Картагена нашої провінційности мусить бути зруйнована. Я згадую Миколу Зерова: “Сонце підводиться на сході і не можна не вірити, що ми вийшли на широкий шлях історії, а тим часом скрізь — сліди застарілої “малоросійщини”, провінційности — і “галици свою річ говоряхуть” (риса запустіння: провінціальне місто, зачинені віконниці, тихо і тільки галки кричать).

Віконниці — провінція. Галки — провінція. А чи чули ви музику мюнхенського ранку: ви ще напівсонний, крізь майже замкнені повіки ви спостерігаєте, що в кімнаті вже не поночі, а рожевий присмерк. Але волієте не помічати цього під периною. О, німецькі перини! Під периною солодко і тепло. Аж тут враз: взз-взз-гуп, взз-взз-гуп... Це в сусідній кімнаті підносяться жалюзі — одні, другі... І тихше: взз-взз-гуп — в сусідньому будинку. І знов голосніше: взз-взз-гуп — під вами, над вами. Це музика мюнхенського ранку. Ви не заснете більше. Дерев'яний ритм підношених жалюзі вигнав рештки сну.

Треба вставати і піднести й собі — не запізнюючися проти всіх — жалюзі.

Так що ж: галки — провінція, віконниці — провінція, а жалюзі ні? А може Мюнхен теж провінція?

Тоді ходім на двірець. Натовпи, натовпи, натовпи. Традиційний міський-урбаністичний пейзаж з посиленою дієслівністю: шугають авто, брязчать трамваї, поспішають пішохідці. Білошоломний і білопанчішний емпі думає, що наводить порядок. Дві повії на віддалі п'ять кроків одна від одної. Жид питає голосно, але прихрипло, щоб скидалося на шепіт: вас

феркавфен зі?* Біля льотерійника море роздертих білих коверт, — програші, програші, програші. Вгорі годинник. Проритий дах двірця частково вкритий дошками; частково небо. На підлозі, пощербленій уламками бомб, калюжі. Люди біжать до поїздів. Авта шугають. Поліцай на розі безперервно переводить світлофор: зелене-червоне-жовте-зелене-жовте-червоне. Знімають людей з трамвайних підніжок. Трамвай рушає далі.

І це провінція? Це теж провінція? Чи може це наш ідеал? Європа. Нова. Психологічна. Одвічна. Ще якась. Ще якась?

У підручниках речі і поняття мають свої визначення. Їх вивчають до іспитів і забувають, уставши з іспитового стільця. В житті речі і поняття тримаються у свідомості, існують у сприйнятті протиставленнями. Чорне — не біле, корова — не собака. Двоє літераторів сперечаються про клясицизм. Кожен з них свого часу дав своє визначення, що він розуміє під клясицизмом. Визначення показують, що в це саме слово вони вкладають різний зміст. Поет написав вірш. Перший літератор каже: це добре, бо це клясицизм. Другий каже: це добре, бо це не клясицизм. Потім вони починають лаятися. Публіка сміється і вдоволена. Лаятимуться вони вічно, бо їх цікавлять визначення. Публіка посміється і їй набридне. Вона розійдеться і обох уважатиме за дурнів. А вони тільки довели, що зміст понять визначається не визначеннями, а протиставленнями.

Нас цікавить провінційність. Якщо ми визначимо її купою абстрактних слів, це нічого нам не дасть. Якщо визначимо її галками і віконницями, це теж нічого не дасть.

Тоді може вважати протилежністю провінційности — столицю! Застій і рух? Колотнечу мюнхенського двірця? Але невже Карл Ясперс, що живе, не виїжджаючи на жадні конгреси, нікуди, в гайдельберзькій кінматі з жалюзі — провінція, а повія і спекулянт з мюнхенського двірця — столиця? А може якраз навпаки?

Пациків — провінція. Париж — столиця. А може навпаки? Так отже: Пациків чи Париж? Ясперс чи повія з мюнхенського двірця? І коли говоримо, що Картагена нашої провінційности мусить бути зруйнована — чи означає це, що треба руйнувати Пациків (бо Париж ми зруйнувати не можемо

* Що продаєте?

— це зроблять без нас)? Або радіти, коли руйнує нам його котрийсь із численних наших визволителів?

Руйнувати не тяжко і часто навіть весело. Тут можна закінчити історію нашого острова. З тиждень тому почався навчальний рік і пластуни повернулися додому. Лишилося троє, щоб упорядкувати господарство й зліквідувати справи. Це був тиждень солодкого неробства. Рибалили, веслували, гуляли і спали. Робити власне не було чого. І раптом вечір почалася біганина, шум, рух. Виявляється, що вирішено спалити все, що спалити можна. Постягали з острова хмиз, зірвали з пристані вивіску "Водний пластовий табір", зірвали східці до причалу. Коли стемніло і зійшов місяць, спалахнуло велетенське багаття. Зраділі, мов діти бігали навколо нього, підкидали ті галузки, які силою вогню повилітали з пекельного кола. На ранок серед купи попелу сторчала недопалена колода, як щогла корабля пожежі. І після того ми покинули острів. Поїзд везе нас до Мюнхену. До мюнхенського зруйнованого двірця. Цікаво, коли літуни скидали на нього бомби, чи вони теж почували насолоду руйнувати? Чи справді в кожному є кусочок Нерона? І якщо спалити Рим — велично, жорстоко і страшно, а спалити східці на острові над озером у Баварії — смішно і по-хлоп'ячому наївно, то як оцінити нищення мюнхенського двірця?

І взагалі чи не виходить, що провінційність — це маломаштабність? Міркування не нові. Давно відомо, убивця кількох — убивця. Убивця сотень тисяч — геніальний вождь і полководець. З цього висновок: руйнувати Пациків — провінційно. Ми зайшли в зачароване коло. Жити в Пацикові — не можна, руйнувати Пациків — смішно і наївно.

Проблеми ніколи не розв'язуються. Щоб поставити яйце на дошці стола, треба його розбити.

Як можна це зробити з нашою провінційністю?

Двоє міст, два дні, зможуть нас дечого навчити. 1941 рік. Харків, 26 жовтня. Львів, 30 червня.

Ще позавчора тікали рештки большевицького війська, авта мчали Личаківською вулицею (давай назад), військові хури поволі проскрипіли на Салтівський шлях. Вчора в місто вступили німці. Старе скінчилося, мало починатися нове. Яке і як?

Харків'яни вийшли на вулицю. Ті, що переховувалися від НКВД, і ті, що переховувалися від мобілізації. Червоно-армійці, що похашем переодягалися в цивільне, і міліціонери, що поскидали револьвери в Лопань, робітники. По-святковому вбрані, живі, а тому веселі. Плавом пливли обома пішоходами. З пішоходів з кожної склинки від битих шибок блищало сонце. Вони тріщали і вони блищали весело. Старе кінчилося, мало початися нове.

Чи його уявляли? Ні. Одні говорили: буде український уряд на чолі з Винниченком. Більше розповідали: а знаєте, в Дніпропетровському вже відкривалися крамниці, величезні, як перед революцією, і все є, і все дешево і німецьке. Має початися невідоме нове.

Початися!! Не люди мали його почати, а воно мало початися. Люди ждали наказу, розпорядження, бодай поштовху — від нової влади. Потім почалися вибухи. Залишені большевиками міні розсаджували будинки. Німці лютували. Вішали на ліхтарнях випадково схоплених на вулиці людей. Крамниці не відчинялися. Довозу до міста не було. Базари стояли порожні. На парканах розклеєно накази німецької влади — по-німецьки і страшною, нікому незрозумілою галицько-еміграційною тарабанщиною, що мала називатися українською мовою. Люди питали здивовано, що таке карність? що таке важність зарядження завішено? Там говорилося про те, що не можна займати військового майна, інакше сувора кара... кара... кара... Але там нічого не говорилося, що можна і як же жити. Нове, що прийшло, було байдуже до людей.

Що ж робили люди тоді? Протестували? Організовано виступали? Вони спробували виявити активність в інерції. Сказали: треба збиратися на старі місця праці. Реєструватися там. Люди стали сходитися, складати списки. Очевидно, слідом за тим мав прийти хтось, дати кожному роботу і визначити плату. Хтось не приходив. Поволі люди перестали сходитися. У місто вступив голод. Одразу вдарив скажений мороз. Не було світла, води, палива. В місто вступила смерть. По вулицях зустрічалися трупи. Аж тепер виявлено ініціативу, вона була спрямована на самоврятування. Хто міг, рятувався на села. Так було в Харкові.

Інакше було у Львові. Події 30 червня відомі. Не будемо їх оцінювати з політичного погляду. Чи проголошення

української держави тоді було актом державної мудрости, чи хлоп'ячого змовництва — це для нас тут не важить. Важить психологічна сторона. Львов'яни оглядали скривавлені, задимлені Бригідки, — але не ждали, що хтось дасть їм нове життя, новий порядок, нове місце в новій Європі. Розумно чи нерозумно, але вони діяли. Державний прапор віяв на ратуші. Люди брали життя в свої руки. Вони стверджували Львів, як столицю. Харків'яни не ствердили свого міста, як столицю. Вони навіть не думали про таку можливість.

Провінція — не віконниці й голуби, не жалюзі й галки, не Ясперс у затишній кімнаті, не повія на мюнхенському дворці. Провінція — все те, що не думає, що воно столиця світу. Провінція — все те, що не стверджує себе столицею світу. Провінція — не географія, а психологія. Не територія, а душа.

Що доброго може бути з Назарету? Назарет був глуха провінція. Звідти вийшов Ісус Назарей. Він не мислив категоріями Назарету і Самарії і їх протиставлення. Для нього існувало людство, людина, світ і Бог. Назарет і Єрусалим стали осередками тисячолітньої історії. І коли йшли на Схід хрестові походи і коли сьогодні араби воюють бомбами з жидами, — це все постало — і багато іншого — з того, що Назарет стверджено центром світу.

Нова Англія — Америка — була дикою провінцією старої Англії. Коли вона в роки 1774 - 1776 повстала проти метрополії, вона почала переставати бути провінцією. Потім Америка усвідомила свою самодостатність (доктрина Монро), потім вона проголосила себе стовпом і осередком нової віри — і сьогодні стара англійська метрополія уже живе з тих крихт — духовних і матеріальних, що перепадають їй від колишньої колонії.

А історія Москви? Суздаль — провінція (колонія, Р. Ф.) Києва. І коли Суздаль 1169 року повстає на Київ — він проголошує цим, що він не хоче бути провінцією. Потім приходиться ідея третього Риму, потім у тяжкій кризі жовтневої революції — ідея східноєвропейської імперії перетоплюється в ідею світової імперії.

А Київ, столиця 12 століття і столиця ще в 17 столітті, стає сірою провінцією. Нам це може бути прикро, але мусимо визнати: Москва стала столицею, Київ провінцією. Париж тому комунізується, що його вабить авреоль Москви. У противазі

Париж-Пациків, Париж оглядається на Москву, і так буде, доки Київ орієнтуватиметься на Пациків.

Столиці не бувають столицями вічно. Щоб бути столицею, треба мати і зберігати ідею, що піднесла людину-місто-народ. Треба зберігати її живою, сповненою духу живущого і духу експансії.

Москва-столиця має лічені дні. Її ідея ще має притяжну силу для тих, хто поза її засягом. Але вона вже тільки фальш і сухозлотиця там, де вона панує. У Москви фактично вже нема ідеї, є тільки фрази. Розумніші росіяни передчувають це. Звідси ідея російського євразійства: оновлення Азії, очоленого Росією. Хай Москва впаде, — нова Москва постане на Сибірі. Коли до ваших дверей уночі голосно стукають і пропонують відчинити “именем закона”, а потім везуть вас у глухому вагоні на Колиму або Далекий Схід, — це не тільки боротьба з Києвом, це водночас реалізація євразійства. Потрібні робітники для постання Сибіру — нового центру світу.

Але тут шанс Києва. Хвильовий знав це, коли висував український варіант євразійства. Він назвав його азійським ренесансом. Москва впаде. Вона вже падає. Її заступить той, хто достатньо схоче і достатньо зможе бути столицею. Хто буде духово самостійний і самостверджений: в русі, в чині, навіть у помислі. Спочатку і передусім у помислі. В ідеї.

Ідея наша зароджується заново в трагізмі загибелі хутора. Був етап, коли видавалося, що хутір ще можна зберегти. Етнографія здавалася помостом з минулого в майбутнє через незрозуміле сучасне. Грушевський доводив, що Україна завжди сама собі дорівнювала. Степан Смаль-Стоцький доводив, що українська мова завжди сама собі в своїй відокремленості дорівнювала. Вони виховували почуття національної гордості. В цьому їх велика заслуга.

Національна гордість — корінь і основа всього.

Тисячу разів мав рацію Юрій Липа: боротьба за Україну, за українця, боротьба в Україні є боротьба тільки і виключно **“за” чи “проти” національної гордості українця** (підкреслення Р. Ф.). Львів 30 червня 1941 року демонстрував, що він свою національну гордість має. Харків 26 жовтня 1941 року демонстрував, — називаймо речі своїми іменами, — що його національна гордість приспана. Невіра у свої сили — брак національної гордості. Невіра в можливість української дер-

жави — брак національної гордості. Думка, що Шевченко, звісно, великий поет, але Пушкін чи Міцкевіч — більші, — брак національної гордості.

Мені довелося їхати з транспортом українців через Словаччину. На чолі транспорту стояла освічена людина і добрий українець. Він провадив переговори зі словацьким начальством. Словаки говорили з ним по-словацьки. Він міг говорити по-українськи або по-польськи — інших слов'янських мов він не знав. Українська мова ближча до словацької, ніж польська. При першій фразі переговорів зі словаками наш доктор переходив на польську мову. Це робилося автоматично: з владою говориться не по-українськи. І це теж був брак національної гордості, хоч, правда, загнаний уже в підсвідомість.

Большевики знають, що роблять, коли з дня на день товчуть про “перевагу” російської культури і про впливи, впливи: Добролюбова, Чернишевського і Курочкіна — на Шевченка, Тургенева — на Марка Вовчка, Горького — на Коцюбинського, Пушкіна — на Лесю Українку, Решетнікова і Успенського — на Франка. Вони борються з національною гордістю українця.

У середині тридцятих років кастрований (тоді, Р. Ф.), “Березіль” поставив “Талант” М. Коцюбинського, одну з найменш відомих і найслабших п'єс драматурга. Після війни, тепер, п'єсу відновлено і навіть привезено на показ до Києва. Чому така увага до цієї слабенької п'єси? Секрет простий: п'єса двомовна. Пани говорять по-російськи; мужики — по-українськи. Сучасні пани — офіцери, урядовці, партійці — теж говорять по-російськи. Хай складається враження, що мова “культури” — ніколи не українська.

Крапля падає за краплею. Душу українця продовбати тяжче, ніж камінь. На тисячі ренегатів припадають десятки тисяч непоборних. ґрунт родить українство. У глибині душі національна гордість все таки жевріє.

У понурій і пасивній Харків у листопаді 1941 року з'явилося двоє українців із заходу. Вони привезли жовто-блакитний прапор — і одного дня він замайорів на Міській управі. І він став осередком притягання сил, пробудження національної гордості. Вона не була вбита. Але приспана вона була.

Заслуга вісниківства (Вісник — орган ідеолога націоналізму Дмитра Донцова, Р. Ф.) передусім у розбудженні цих при-

спаних почувань. Кожна червоно-цегляна книжка була ударом по оспалості. Кожний удар лапою леопарда викликав кровотечу. А кров — це полум'я. Без вісниківства, можливо, не було б Хвильового і не було б державного прапора (хоч і без держави) на ратуші Львова і згодом на міській управі Харкова.

Але вісниківство було все таки тільки спробою зберегти хутір. Сучасна зрошеність вісниківства з Пациковом виразно це доводить. Воно культивує цілість у самозамкненості, звідки його виключність і принципова вузькість. Однією рукою воно підносило Київ у висоти майже містичні, з другого боку, воно ставило глухий мур між Києвом і світом. Воно казало: Київ є Київ. Світ є світ. Київ самостійний і незалежний від світу. Воно багато говорило про експансію і агресію, але воно розуміло під цим фізичний підбій. Мрії Юрія Липи про всіляких кольорів України зродилися з цього джерела. Треба було здобути Казахстан і зробити його Сірою Україною. Зробити Далекий Схід і зробити його Зеленою Україною. Липа відчував потребу зломити ці мури, які вісниківство ставило між Україною і світом. Але скований вісниківськими поняттями, він робив це наївно і замріяно.

Вісниківство — це була агресія Пацикова. Це була спроба зусиллям зосередженої волі ствердити Пациків у світі... відгородивши його від решти світу. Це була спроба провінції протиставити себе світові, піднісши провінційність у святая святих.

Мені довелося прочитати кілька рецензій на виставу Гоголевого "Ревізора" на німецькій сцені. Усім критикам особливо впала в очі сцена, коли Бобчинський із сльозою в голосі просить п'яного Хлестакова переказати в Петербурзі, що от, у провінційному місті Н. живе такий собі Петро Іванович Бобчинський. І більше нічого: тільки переказати. Німецькі критики уздріли тут щось таке "типово людське", що затьмарило в їх уяві всі інші образи комедії. Це не дивно в Німеччині, яка після поразки свого вісниківства спустилася знов на рівень провінційності передвісниківської.

А що ж таке був, об'єктивно розглядаючи, весь етнографічно-народницький період нашої історії (19 століття, Р. Ф.), як не просьба, щоб світ знав, що от живе на світі довкола провінційного міста Пацикова — я хотів сказати Києва, — такий український народ. А п'яному Хлестакову, звичайно, бай-

дуже, живе той народ, чи не живе і нещасний він чи не нещасний. Хіба позичити в нього — навіки позичити — 50 карбованців, за що і дістати собі ж таки й подяку! Це той самий етап, що переживала й Німеччина до Бісмарка.

І от просити надокучає. Чи не краще вимагати? Бісмарк грюкає кулаком об стіл. Гітлер посилає військо на схід, захід, північ і південь. Хай знає проклятий світ, що живе в провінційному місті Петро Іванович Бобчинський.

Провінція може ствердити себе тільки тоді, коли вона, спираючись на свою традицію, висуне надпровінційну ідею. Світ не цікавить існування Бобчинських у дуже добре гаптованих сорочках і провінційних міст, де вони живуть. Світ має жалю ще менше, ніж п'яний Хлестаков. Якщо Бобчинський буде грюкати по столі, проти нього укладуть союз і постараються його знищити. Так відкинено Німеччину 1918 року. Так відкинено Німеччину 1945 року. Бобчинського не знищать тільки тоді, коли він сам перейде межі своєї провінційності. І тому кажемо: наші народники й вісниківці ствердили свідомість нашої окремішності; відкрили нам очі на нашу традицію, обґрунтували нашу самобутність. Але ми тепер можемо бути сильні тільки вмінням увімкнути себе в світ. Це робить тільки ідея. Ідея виростає із схрещення традиції і самобутності з добою і з простором. Хвильовий знав про це, коли говорив про азіатський ренесанс. Німеччина й досі не знає про це, хоч дві війни вчили її цього.

Застережимся: вищий етап не виключає нижчих. Для малих і дорослих підлітків і тепер корисні Кащенко і "Просвіта". Для юнаків різного віку — від 15 до 80 років — і тепер потрібне вісниківство. Кожна культура многошарова. Вищі шари не виключають існування нижчих. Франція має Валері, Кьоделя і Сартра, але має і Дюма, Льоті і П'єра Бенуа. Англія має Олдінгтона, Гакслі і Еліота — і має Конан-Дойля та його послідовників.

Наше становище ускладняється тим, що при пропорційно малій, незмірно малій кількості інтелектуального активу ми мусимо одночасно обслуговувати і активізувати всі три шари нашої культури. Звідси (і з обмеженості Пацикова) виростає взаємна зневага і поборювання. Просвіта ненавидить вісниківство. Вісниківство зневажає просвіту. Обое вони не можуть спокійно говорити про ще один, про третій, вищий етап. Цей, з

трудом пробиваючи собі шлях у тяжких обставинах, починає громити просвітянство і вісниківство як такі, тоді як має виступати тільки проти їх зазіхань на монополію і провід. І так обмежені національні сили марнотратно вичерпуються у взаємній боротьбі, тоді як вони мусіли б займати ділянки спільного фронту зі зовнішнім ворогом. Перешкоджають цьому тільки амбіції: як визнати, що моя ділянка, хоч і потрібна, але не єдина, не головна, а підрядна? Або хоч головна, але не єдина?

Франція теж не тільки Париж. І вона не може існувати без Пацикових. Звідти приходять живучі соки, червона кров. Але там Пацикови знають свою підрядну роллю і не претендують заступити Париж і з пошаною на Париж дивляться. Історія лишила нас (ми залишились, Р. Ф.) без нашого Парижу, і ми вирішили заступити його Пациковом. Марні проби, даремні зусилля. Якщо так триватиме далі, це означатиме самогубство. Не хочемо руйнувати наші Пацикови, але Картагена провінційности як осередку і суті нашої культури й духовости мусить бути зруйнована.

На сцені найкращого нашого театру (в Німеччині, Р. Ф.) співають арії:

Тихе сьйво сонце з неба шле,

Йому нарешті жінка ти будеш вже.

Це все і багато іншого — від нашого ще недавнього культурництва, від комплексу меншевартности. Та все це рештки, вони виведуться. Тяжче зі смаками, уподобаннями, ідеями чи безідейністю.

Наївну теорію нашої історичної ролі як заборолу Європи від Сходу ми позичили у Варшаві. Ми так само, як зі сходу, боронилися і з заходу. Заборольна теорія самопотішна. Вона була теж доцільна на етапі нашого відгороджування від світу. Ми переросли її.

Шанс України — не в заборольності, а якраз в рубіжності (в її географічному положенні, Р. Ф.). Сотні років ми плачемо, що ми — чайка при битій дорозі. Прежалісна пісня і справді гарна. Пластуні, правда, її на острові не співали. Але шанс України якраз у тому, що вона при битій дорозі. Що вона і Європа і Азія. Наша культура вбирала елементи з обох сторін світу. Злочин Росії не тільки в тому, що вона відірвала нас від Європи. Вона відірвала нас і від Сходу. Вона виховувала не тільки европофобство, а і зневагу до Сходу.

Картагена нашої провінційности мусить бути зруйнована. Суть не в запереченні імперіяльної концепції заради ствердження провінційної, а в виробленні вищої імперіяльної. Говорячи про імперіяльність, ми не маємо на увазі клацання зубами і загарбання (в уяві) чужих територій. На це ми надто слабкі, та й застарілі вже ці методи будувати імперії. Кіплінг — ідеал вісниківства — сильний поет, але в наш час важливіші квіслінги, ніж кіплінги, а вміння розколоти ворога і розкласти його може важливіше від фронтового пляну генерального штабу. І наша національна гордість, яку нам треба плекати, плекати й плекати, не ростиме з самозамкнености й зневаги до інших різного кольору шкіри народів. Судилося нам бути не тільки Європою, а і Азією. Судилося бути Україною. Не Францією, не Німеччиною, не Англією. У часі кулачного розбору світу недобре було бути чайкою при битій дорозі. В нашу епоху ця позиція — ключ до майбутнього. У Миколи Куліша в образі Марини вже є проблиски цього відчуття. Зрозуміти це — означає ствердити себе.

Від доби ми засвоїли елементи масового виховання. Ми не засвоїли усвідомлення свого місця у світі. Ми стверджуємо: Україна. Ми забуваємо додати: і світ. Ми вчимо людей умирати за Україну. Це, на жаль, теж потрібно. Але чому ми не вчимо жити за Україну? Жан Генно вимагає, щоб "починаючи від школи, дитину трактовано не як масову людину, а як людину". Він наводить гасло Жореса: не протиставляти еліту масам — "з самих мас творити людську еліту".

Доба функційности убиває галок і віконниці, перини і жалюзі. Побут людини перестає бути провінційним. Ми намагаємося провезти провінційність із собою. Доба виїдає душу. Доба виховує масову людину з порожньою душею. Виконавця наказів. Егоїста і себелюба. Людину без особистої і національної гордості.

Тут приходить на допомогу наш традиціоналізм. Не препаровано псевдоелітарний. Не розсироплений. Не замкнений в собі. Відритий вітрам історії. Хай гудуть із Заходу і з Сходу. Хай зустрічаються. У їх зустрічі, на битій дорозі існує Україна.

Не мистецтво і не наука побудують Україну — а зброя і труд, політика і зброя. Але поки політика і зброя спрямовані на ідеали провінційности, вони означають тільки марні загибелі кращих людей. І тому сьогодні слово належить мистецтву і науці.

Коли до лікаря приходять юнак, хворий на туберкульозу і водночас на коліт, лікар спершу береться лікувати коліт. Він знає при цьому: коліт не загрожує життю пацієнта, — туберкульоза може дуже швидко обірвати його дні. Але, щоб перебороти туберкульозу, організм мусить приймати харчі. Травленню перешкоджає коліт.

Наш суспільний організм зацеплений страшними туберкульозними бацилами з Москви. Нас може врятувати політика, зброя, організація. Але цих ліків, цього харчу не може сприйняти національний організм, поки він хворий на нестравлення. У медицині воно зветься коліт, у нашому житті воно зветься провінційність.

Не провінція, а світ: Україна і світ. Не Європа і Азія, але і Європа і Азія. Отже, ще раз: Україна у світі. Не острів серед суходолів, а осередок двох материків.

Ми наближаємося до Мюнхену. Поїзд гуркотить по вилках і розвилах. Раніше наближення до міста впізнавалося з розлитого довкола світляного німба. Тепер міста темні, ліхтарів мало і вони ледь світяться. Наближення до міста упізнається з руїн. Вищерблені стіни, купи цегли, бляхи, оголені кімнати, кльозетні мушлі, повислі на привселюдний погляд у повітрі... І хай Мюнхен теж провінція, — все таки той факт, що нас зірвало з наших островів, з наших тихих озер і ясних зір і принесло до руїн Мюнхену, — може це добре. Ми не хотіли, щоб упав наш хутір. Але раз він впав, раз він мусів упасти, — з трагедії хутора виснуймо наш новий заповіт.

Поїзд стихає рух, нетерпеливі вже вискакують з вагонів, моментально перон заповнюється лявіною людей, вони біжать, штовхаючися, щоб швидше пройти повз контрольну будку, щоб зайняти місце в трамваї, щоб швидше бути при своїх справах. Озеро вже нікому й не в думці.

Прощай, озеро! Вітай, зруйнований Мюнхене, день сьогоднішній!

Баварія, березень 1948.

Без метафізичної мрії неможливо думати про людей, щоб вони жили гармонійно продовж якогось часу. Мрія приносить із собою оцінку, яка є зв'язком духової стільноти.

Рігарт М. Вівер

Ми і наш народ

Володимир Соханівський

КУЛЬТУРА І “ПОНАДКУЛЬТУРА”

На початку цих розважань варто натякнути, що навіть дискусія на цю тему — це елемент поняття культури. Саме слово “культура” латинського походження; у перекладі значить “плекання, поліпшування”. Зацікавленим відомі численні й різні-прерізні дефініції слова “культура”, і нема глузду їх тут наводити тим більше, що в Канаді про це так багато говорять та, з огляду на політичні обставини, цій темі присвячені програми в усіх видах комунікації. Але мені ще й досі неясна офіційна інтерпретація двомовности та багатокультурности, бо справді тяжко собі уявити будьяку культуру без мови. Навіть у найпримітивніших народів чи племен, які створили свою мову чи хоч би мовні символи, ці здобутки є важливим складником культури. Нам відомо, з яким завзяттям канадські автохтони, індіанці та ескімоси, борються за збереження своєї мови, своїх прав і як уважно уряд Канади прислуховується до них та починає допомагати.

Інтерпретація культури — не легка справа. Ми пам'ятаємо, що в 1966 до 1969 р.р. під покришкою, мовляв, “культурної революції” у комуністичному Китаю відбувалися не дуже то культурні політичні експерименти та насилля. Наш великий церковний і всенародний провідник і мислитель, сл. п. Митрополит Андрій Шептицький, у своїй статті п. н. “З філософії культури”^{*} пише про це так:

“Предмет трудний, бо люди досі не усвідомили собі достатньо, в чому саме суть культури. Звідси йде, що — як то робить не один дослідник, наводяться ті основні принципи,

^{*}) Науково-літературний місячник “Наша культура”, 1935 р., редактор і видавець проф. Іван Огієнко, пізніший митрополит Української Православної Церкви в Канаді.

на яких опирається чи повинна опиратися всяка культура чи культури. Таких принципів можна навести, очевидно, дуже багато. Трудніше буде здобути для цілої своєї тези загальне признание всіх культурних людей. Безумовно, можна сказати, що основою всякої культури мусять бути ось такі принципи: шанувати людське життя, людську свободу, людську працю; цінити науку, мистецтво й багато подібного”.

Вистачає вже навіть цих кілька коротких висловлювань із вступу статті великого Митрополита, щоб зорієнтуватися у філософії культури та пізнати, як він її інтерпретує. Пересіючи решето культури сьогоднішні наймодерніші “нації” чи держави за повищим критерієм чи принципом, можна легко усвідомити собі, що деякі з них опинилися б на смітнику разом з половою. Чи залишилося ще багато модерних держав, які б сьогодні високо клали на п’єдесталь ідею пошани людського життя, людської свободи і праці? У мене нема сумніву, що і сьогоднішній московський комуністичний окупант нашої батьківщини, і Гітлер із своєю “елітою” опинилися б на самому дні смітника. Мільйони відомих і невідомих могил наших добрих і невинних людей, тюрми і каторги, психіатричні “лікарні” сьогоднішніх днів — це мовчазні свідки того “поступу й культури”.

У загальному дослідники культури погоджуються з тим, що “культура є такий комплекс цілості, який охоплює знання, вірування, мистецтво, мораль, право, звичаї і всі інші здібності, набуті людиною — членом спільноти” (Тайлор). Інші ділять культуру на народню і високу національну. Крім, народної, чи популярної, культура вмикає в себе технологію, звичаї і обичаї, вірування, організації, систему оцінок мислення, звичку до мислення, засяг почувань, ідіоми, тон мови і навіть те, як даний народ інтерпретує глупоту. (Lionel Trilling).

Суспільне життя людини різниться від життя тварин тим, що природа не обдаровує людину вродженим чи успадкованим стилем життя. Людина мусить засвоїти свою поведінку від батьків і групи-спільноти, в якій вона народилася, і серед якої живе, та передавати набуті культурні здобутки новому поколінню, ділитися ними з іншими. Культура має здібність дифузії, поширювання. Це особливо яскраво виявляється сьогодні, коли такими популярними стали сучасні засоби спіл-

кування — радіо, телевізія, туризм, торгівля. Сьогодні скрізь знають “кока-колу”, співають у всіх країнах ті самі пісні, читають ті самі поезії, камікси, мають однакові одяги, моду на довге волосся і навіть ширину штанив. Культурна діяльність дає людині задоволення та можливість бути її співтворцем, новатором, може мати вплив на її зміну чи адаптацію у нових обставинах.

Один з найважливіших коренів кожної культури, як це було вже згадане — це мова, якою культура переходить з покоління в покоління. Тут варто натякнути, що досі ще не відрізнено ясно поняття культури від поняття цивілізації. Інколи їх уважають за синоніми, деколи серії культур називають цивілізацією, часом під цивілізацією розуміють більше розвинені культури. Завважую, що навіть у “Пл. Шляху” ч. 1/40, 1974, наш відомий публіцист і журналіст Роман Рахманний вживає терміну “українська цивілізація”. Багато дослідників погоджується з теорією Канта, що культура — це внутрішній стан, а цивілізація — це зовнішня форма. П. М. Мак Івер пояснює, що культура є все те, що складається на нашу особовість, а цивілізація — це технічні здобутки, що ними користуємося.

Розглядаючи ці окреслення суті культури, варто б згадати ще одну просту, але цікаву й зрозумілу кожному влучну дефініцію. Із повище сказаного робимо такий висновок: щоб визначити поняття культури, треба брати до уваги три основні фактори-критерії, а саме: думання, почування і акцію. І це якраз і є цікава соціологічна дефініція культури, себто: якісний вияв мислення, почувань і дії у певній формі, сприйнятий загалом даного суспільства (J. W. Vander Zanden). У ці три основні складники можна вкладати поняття культури як цілості, і одночасно вони є основні критерії аналізу, оцінки чи критики даної культури.

Проф. Володимир Янів у своєму “Нарисі української культури” каже: “Культура 1. Як бажання поступу й змагання до поступу (себто розум, свободна воля і своєрідний тип почувань). 2. Як сума всіх засобів, які зумовлюють поступ і 3. Як загал всіх витворів, які є висловом поступу — ось це є культура в найширшому значенні”. Інші автори стверджують, що культура — це абстрактне поняття, бо конкретні твори культури є вже продуктом власне того мислення, почуван-

ня і дії. І так приблизно думають і оцінюють нас і нашу культуру її дослідники. Тож, коли мова про культуру, то треба мати на увазі, як і про що ми мислимо, який стан нашої науки, яка глибина, ширина і висота наших почувань, творчої уяви чи візії, висловленої в мистецтві (піснях і музиці, в літературі, в образотворчому мистецтві, в архітектурі тощо). Наскільки глибокі й щирі наші релігійні почування, вірування, яка наша інтелектуальна настанова до життя, до людей, світу й Бога? Митрополит Андрій, між іншим, так писав у згаданій статті:

“Не знати, на що зійшла б праця культури, тобто праця людського розуму над природою, якщо б людство не було б дістало “звище” думки любови до ближнього. Та думка, в істоті християнська, така конечна для культури, що її присвоює собі культура навіть тоді, коли думає, що може виректися Христа. Культура без думки Христа не може нічого вчинити через конечну пересаду (перебільшення, прим. ред.) егоїзму. Егоїзмові людства конечно потрібна противага, любов, і то та любов, що йде аж до повної самопожертви”.

Дослідники культури врешті-решт дивляться на нашу конкретну поведінку — поведінку одиниці, родин, організацій, та цілої спільноти, включно з партіями.

Обсервуючи нашу спільноту в діаспорі і на батьківщині, можна мати враження, що до певної міри ми прийняли оборонну форму поведінки (можливо, через історичну долю й обставини) і тенденційно зберігаємо чи консервуємо ті культурні надбання, які ми вже маємо, принесли з собою з України. Декілька років тому молода студентка висловила про те, що, мовляв, наша культура музейна (“рушничок до музею”!). А справді культура — це щось живе, стимулююче, прогресивне, динамічне, що тягне, штовхає людину вгору, вперед до поступу. Як каже В. Янів — до кращого і шляхетнішого. Некультурність чи антикультура робить щось суперечливе. Ми сьогодні маємо нагоду це часто спостерігати. Про ці речі варто пам’ятати на кожному кроці, бо ще й досі дослідники-етнопсихологи говорять і пишуть про нашу емоційність, глибину почувань, тужливість, брак послідовності (“солом’яний вогонь”), партикулярний егоїзм і, зрозуміло, слідом за цим ми виявляємо себе у позитивній чи в негативній дії.

Мені виглядає, що ми занекали перший критерій культури, що ним є мислення, розумування, не зважаючи на те, що наші національні мислителі так щиро нас до цього закликали. Зрозуміло, що вікова неволя народу цьому нашому недолікові пособляла. Ще й досі ми свідомі впливу на зміцнення нашої національної свідомості Дмитра Донцова, для якого найсуттєвішим елементом вартостей людини були емоційні критерії, воля чи волюнтаризм, який по суті антиінтелектуальний. Наслідком цього була й відповідна акція, боротьба. Можна бути певним, що коли б життя його було довшим, Д. Донцов був би змінив і доповнив би був свої мислі новим, вищим елементом інтелектуального політичного мислення. Ми особливо цінімо Т. Шевченка за його “Учітєся, брати мої, думайте, читайте, і чужого наўчайтєся, свого не цурайтєся!” Це звернення до нас Пророка має особливу мову, якої ми ще, можливо, доглибно собі не усвідомили, не оцінили і всебічно не практикуємо в житті. Коли в дитинстві ми читали ці звертання, а батьки та вчителі казали ці рядки виучувати напам’ять, то нам здавалося, що це була тільки мова до нас дітей, які повинні вчитися грамоти. Проте, Шевченко звертається не до дітей, а до “братів своїх”. Шевченко мислитель не міг у поезії дати нам наукового викладу, що саме він розумів під поняттям “учітєся”, “думайте”, “читайте”, “чужого наўчайтєся”, “свого не цурайтєся”. Але в іншому місці він каже: “Якщо б ви вчилися так, як треба, — то й мудрість би була своя”. Він, одначе, своєю творчістю, мислями, ідеями, символами, життєвою поставою, стражданнями і характером дав нам, звичайним людям, життєвий приклад до наслідування. Він дав нам дороговкази і поняття культури у всій її повноті.

Ми залюбки беремо собі за приклад жидів. Тут навіть не треба великого знавця, щоб зауважити, що жиди, крім своїх глибоких почувань і емоційності та відповідного діяння, мають дивний і чудний спосіб мислення, який ми інколи називаємо “жидівським” (з додатком специфічного їм гумору), що характерний жидівській культурі, яку вони не тільки затримали, але й утвердили, поглибили і поширили й продовжують це робити сьогодні, не зважаючи на тисячолітні переслідування (завершуючи самостійністю Ізраїля). За другий приклад візьмімо англійців. Вони ніде й ніколи не говорять про якусь расову чистоту їхньої крові, а навпаки, — вони самі

стверджують, що їхнє кровне походження не чистої раси. До 1066 року ще взагалі не було поняття англійця. Були англійці, сакси, данці, кельти, французькі нормани і римляни на їхній землі. Вони не мали суцільної англійської мови. Правдивий англійець є мішаниною англо-сакса, французького норманця. Мова його постала з англо-саксонських, французьких і латинських коренів, тому й словник її такий багатий. А яка мова така й нація (Дорота Л. Соєрс, дивись "Орлик" за листопад 1947). Якщо б справді стали критерієм оцінки нації стан і якість її мови, то можна б було сказати, що наша нація тепер у великій небезпеці.

Від самого початку існування, — каже повище згадана авторка, — англійці ніколи не були расою, зате були нацією. Дуже характеристичною цією Англії є те, що вона майже не має народної музики, звичаїв, ноші тощо.

"Англійців лучить не поняття спільного кровного походження, а радше поняття спільного права, спільної культури і далекою в минувшину поняття і традиція національної свідомості".

Іншими словами "Англія була вже нацією тоді, коли інші народи складалися ще з племен, родів і решток Римської імперії". Друга цікава прикмета вдачі англійця те, що він є свідомий своїх особистих прав індивіда супроти членів своєї спільноти, а особливо супроти своєї держави. Крім цього, англійець не соромиться запозичувати досвід, користати з досвіду і помилок інших, бо по суті він є практичний та відчуває велике довір'я до себе і своїх співгромадян і має велику терпеливість та любить бути іншим від усіх. Уряд Англії мусить бути добрим слугою народу, бо в іншому випадку народ спокійно і без кровопролиття вибере собі інший.

Тут знову такі прості й зрозумілі слова Шевченка набирають особливо глибокого сенсу: "Учітеся" не тільки на своїх, але й на чужих помилках. "Думайте!" Іншими словами: не робіть вічно тих самих помилок упродовж цілих століть, а то й тисячоліть. Майте на увазі суть успіху і сили інших культурних народів. Питайте самі себе, що було причиною успіхів нашої історичної минувшини, що було причиною невдач, порівняйте їх з історією інших народів. Чи є в нас те найважливіше джерело сили, успіхів, що нею є національна свідомість і солідарність? Запитайте, чи не живемо ми в 20-му сто-

річчі ще племенами без цієї необхідної для нації свідомості своєї приналежності до одного духового ядра. Можна завважити, що цю проблему по-різному так боляче переживають молоді інтелектуалісти в діаспорі, як і, правдоподібно, на батьківщині, що замислюються над цими справами. Тут власне виникає ще одне, можна б сказати філософське питання, а саме: коли ми розглядаємо й аналізуємо мислі Шевченка сьогодні, то чи не виглядає, що його думки, ідеї в його часі на тодішньому рівні мислення нашої спільноти не були поза чи понад культурою? Місця і можливостей нашої культури тоді і сьогодні ми вповні собі ще не усвідомляли й не усвідомлюємо?.. Бо культурою називаємо все те, що загальноті в даному часі сприйняв як своє. Ми знаємо сьогодні, що існують і діють антикультури, підкультури, некультури, своєрідна "культура" реbelieй молоді проти культури дорослих тощо. Скільки, інколи, забирає часу — років, а то й століть, щоб належно оцінити і доглибно зрозуміти мисль певної одиниці, щоб пізніше з гордістю ствердити, що це геній, геніяльна думка. А скільки забрало часу, щоб, наприклад, почали оцінювати Сковороду? Я певний, що в нашому історичному минулому ми маємо більше таких одиниць, геніяльних мислей, є вони і в нашому сучасному житті, але ми їх не знаємо. На цю тему Л. Тріллінг написав цікаву книжку п. н. "Beyond the Culture". Цікаво підкреслити ній те, що авангард у цьому веде красне письменство. Чи не письменник фантаст Жюль Верн був предтечою сьогоднішніх наукових відкриттів, а особливо технічних простірних чи міжпланетарних полетів на місяць? Навіть З. Фройд — творець психоаналізу ствердив, що це не він винайшов підсвідомість, а поети! Це також у свій час було поза чи понад культурою аж до часу, коли загальноті те усвідомив. У цьому власне і є суть того, щоб особливіше вглиблюватися у мислі Шевченка та інших мислителів, щоб вчитуватися уважливіше у твори поетів, письменників, богословів, філософів, знайомитися із літературною критикою, бо це є справжня культура, вияв мислення, почування і дії народу, важливої частини людства.

Я вірю, що в нас тут у вільній діаспорі, як і в поневоленій батьківщині є також мислі "Beyond the Culture", яким ми мусимо відкрити наші голови і серця, аналізуючи їх, критикуючи, витягаючи з того практичні висновки. Тільки за такої

свідомої дії ми зможемо стати важливою спільнотою, нацією у повному значенні слова, бо тоді саме ми будемо творцями багатой вартісної культури, яка веде до державности. Державність же на те, щоб допомагала і сприяла свободному розвитку культури даного народу, щоб уможливила повний вияв усіх духових спроможностей того народу.

Теодор Данилів

ПРО ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ І НАДБУДОВИ

Наші суспільно-громадські (включно з пластовими) діячі за океаном дуже часто в своїх писаннях показують нераз певну непоінформованість, коли йде про справи нашого суспільно-громадського життя у Зах. Європі.

Запримітив я це також у деяких статтях, що друкувалися на сторінках "Пл. Шляху".

Л. Храплива у статті "Українські групи в країнах поселення" (Пл. Шл. ч. 1, стор. 24 за 1972 р.) пише: "Цей партійний поділ відбивається навіть на організаційних надбудовах усього українського життя — як ось УККА в США, КУК у Канаді, Союз Українців у Британії...". А П. Саварин у своїй доповіді на СКВУ (Пл. Шл. ч. 1 (40), ст. 24 за 1974 р.) теж каже: "Такі центральні організації, як: УККА, КУК, СУБ і т.д...".

Обидвоє автори, коли йдеться про Союз Українців у Великобританії — СУБ, роблять основну помилку: СУБ не є ані надбудовою, ані центральною організацією.

Організація може бути надбудовою чи центральною організацією якогось краю тільки тоді, коли вона організація **організацій** свого терену (тобто всі інші організації або їх велика більшість є її членами) або організація, яка ґрунтується на індивідуальному членстві осіб, є одинокою організацією і об'єднує у своєму членстві велику більшість людей, що живуть на її терені.

УККА і КУК — це організації організацій на своїх теренах, і в них об'єднана на основі членства (правних осіб) значна більшість існуючих на їх теренах організацій.

Тому УККА і КУК є організаційними надбудовами, є центральними організаціями на своїх теренах.

СУБ не є організацією організацій, існуючих на терені Великобританії, і з тої причини він не є ані організаційною надбудовою, ані центральною організацією.

СУБ — організація індивідуальних членів. Він міг би бути свого роду центральною організацією, якби об'єднував у своєму членстві всіх українців свого терену або принаймні їх велику більшість та був одинокою організацією на своєму терені.

Був такий період у житті СУБ: це були роки 1946-1948, коли СУБ був єдиною нашою організацією на терені Великобританії та як організація індивідуальних членів мав заєстрованих у своїй картотеці трохи понад 26,000 душ (на приблизно 35,000 всього українського населення). Тоді він був **фактично** і центральною організацією, і репрезентацією українців у Великобританії.

Але вже в 1948 р. ситуація основно змінилась.

В наслідок двоподілу, який заіснував на тлі намагань УНРади підпорядкувати собі суспільно-громадські організації, багато членів витупило із СУБ і заснувало собі окрему організацію, Об'єднання Українців у Великобританії. Ще більше членів СУБ "дезактивізувалося", тобто, не виступаючи формально із СУБ, перестало платити членські внески і до нинішнього дня їх не платить.

У добавок до цього багато членів Дивізії Галичина, які приїхали були до Британії (кругло 8,000) з Італії і перебували в таборах полонених, яким казали поголовно вступити в члени СУБ (коли вони ще були в полоні), підписуючи заяви вступу в члени СУБ (хоч не вплачуючи внесків), після звільнення їх з полону не підтримали свого членства в СУБ і не вплачували членських внесків, а трохи згодом багато дивізійників і добровільних робітників, які також були приїхали до Британії і вступили в члени СУБ, виїхали за океан. Деякі з них повідомили СУБ про свій виїзд, але багато цього не зробило. В наслідок цього число зареєстрованих членів СУБ на кінець 1952 р. впало до трішки понад 18,000, хоч насправді їх вже тоді було значно менше.

Після партійного "маршу на СУБ" на початку 1953 р. знов багато членів виступило із СУБ, а ще більше їх знов дезактивізувалося, і в картотеці СУБ постав величезний "цвин-

тар” тих, що колись були зареєстровані, але від років не платили членських внесків.

Уже при кінці 1953 р. (обраховуючи на основі суми вплачених внесків до СУБ у тому році) його членство впало до 6,347 чоловік і (знов обраховуючи на основі надходжень з членських внесків) у 1957 р. впало до кругло 5,300, а потім далі невпинно падало, і в 1973 р. кількість членів СУБ впала до яких 3,200 чоловік (і падає далі).

Отже з цієї причини СУБ не можна назвали центральною організацією у Великобританії (така назва для СУБ дуже драгує пластунів у Великобританії, бо від часу “партійного маршу на СУБ” наставлення керівників СУБ до Пласту було завжди вороже).

Як уже згадано, побіч СУБ існує у Британії цілий ряд інших статутів незалежних організацій, як Об’єднання Українців у Великобританії, дві (!) комбатантські організації, Пласт, СУМ, Товариство українських жінок ім. О. Теліги (незалежно від Організації Українських Жінок — секції СУБ) та інші. Не має теж СУБ ні від кого уповноваження репрезентувати всіх українців у Великобританії. Він є тільки **одною** з багатьох українських організацій.

Як організаційна надбудова для наших суспільно-громадських організацій був подуманий і створений на самому початку 1948 р., на конференції в Лондоні, Координаційний Осередок Українських Громадських Центральних Установ (КОУГЦУ).

Він був створений як організація організацій, і в його склад були ввійшли тоді: ЦПУЕ в Німеччині, СУБ у Великобританії, Українське Центральне Допомогове Об’єднання Австрії (УЦДОА), Український Допомоговий Комітет у Бельгії, Український Центральний Громадський Комітет у Франції, Об’єднання Українців в Голландії, Український Допомоговий Комітет у Римі, Товариство Українських Студентів у Мандріді “Обнова”, Українська Громада у Швеції та Український Допомоговий Комітет у Швейцарії (мав КОУГЦУ також своїх представників у Єгипті, Тунісі, Туреччині та Цейлоні). Все це були центральні установи, бо тоді вони ще були **єдині** у країнах свого осідку.

КОУГЦУ теж пережив розбиття нашого суспільно-громадського життя у 1948 р., але, не дивлячись на це, у рр. 1949-

1952 він проробив досить поважну роботу для нашого суспільства в зах. гемісфері і міг зробити ще багато доброго, але “партійний марш на СУБ” (який був душею всієї діяльності КОУГЦУ) у 1953 р. спаралізував уповні його діяльність, звівши його до звичайної фікції, в якій одинокою діяльністю відтоді сталися щорічні святочні побажання своїм членам у пресі. Не допомогла і зміна статуту, на основі якої членом КОУГЦУ могла стати тепер кожна наша організація, яка цього просила. І нині КОУГЦУ існує тільки для того, щоб уможливити Європі вислати делегатів на Конгреси СКВУ.

Існують ще крайові репрезентації-надбудови у Франції — Український Центральний Громадський Комітет — який мабуть досі статутowo не оформлений, а також постала друга крайова репрезентація КРУОА в Австрії (побіч формально існуючої далі УЦДОА), але їхнє існування — теж фікція, ніякої вони роботи не роблять і нічого зробити не можуть.

Такий стан справи “на верхах” у Зах. Європі, і його треба знати кожному за океаном, коли він хоче щонебудь у тих справах писати чи забирати слово.

Зокрема треба це знати пластовим проводам і організаціям, бо їм це може дуже придатися в їх плануваннях та потягненнях.

Культура — цивілізація. Ось головні риси, що різнять культуру в її молодості та зрілості від останньої її цивілізаційної фази: замість рідної хати, раси, кровних зв’язків, батьківщини, в яких і якими живе людина свіжої ще культури, — цивілізація знає космополітизм і великоміське життя в мегаліполісі. Замість релігії серця — цивілізація ставить розумове, наукове безвір’я. Місце традиції, пошани для минулого, для старших — у цивілізації займає тільки гола режесвість. Замість родючої матері-землі — цивілізація знає іншу цінність: гроші. Місце народу займають маси; місце материнства — сексуалізм. Людину молодой і зрілої культури характеризує скерованість до нутра, до душі. Людина цивілізаційного періоду скерована назовні. Вона визнає культ величі, могутності: — це людина імперіалізму.

Освальд Шпенглер

Огляди і погляди

Теофіл Старух, СМ.

АМЕРИКАНСЬКА МОВА У ПЛАСТІ

Перш за все підкреслюю, що всі думки, висловлені в цій статті, виключно мої і не мусять годитися з думками моїх друзів Сіроманців, ані з думками членів КПС-США, якої я тепер є членом. Також підкреслюю, що я цієї думки не впроваджую ані не думаю впроваджувати в життя нашого Пласту, аж поки це не було б видане як напрямне від пластової влади. Тепер це тільки дискусія, на яку я маю повне право.

Який би закон не був, цей закон не ввійде в життя, аж поки люди його туди не впровадять. Знаємо, що Пласт стоїть на становищі, що членом Пласту може бути тільки той, хто говорить по-українськи. Це легше сказати, ніж впровадити в життя тут на еміграції.

Вліті 1973 року я був комендантом новаків на Бобрівці. Після першого тижня таборування до мене привезено хлопчика, який абсолютно не вмів говорити по-українськи, навіть не вмів сказати слова “добридень”. Я старався батькам сказати, що його не можу прийняти до пластового табору і який ми закон маємо. Я пропонував іншу непластову оселю, де хлопчик міг бути в українському середовищі. Батьки благали мене прийняти його. І сам хлопчик мене просив. Коли б я був дошкою або кавалком заліза, я б обстоював на своїм і цього хлопчика не прийняв би. Бачив я в очах тих батьків, які добре говорили по-українському, як і також в погляді хлопчика, що я не виграю. Батько подав причину, чому його син не говорить по-українськи. Вони мешкали далеко від українського середовища, і його перша жінка була неукраїнка, яка цілий день була з дитиною і говорила до нього тільки по-англійськи. Батько обіцяв, що запише сина до школи українознавства і до Пласту в станиці. Хлопчик перебув цілий табір. Був надзвичайно чемний і слухняний. Старався бути добрим новачком. До нього я говорив по-англійськи. Час до часу по-

яснював йому, що це “Готуйсь”, “смачного” і інше. Я старався його пригорнути до нас, бож він наш — українець. Три рази під час двох тижнів таборування успокоював я його від плачу, бо новачки називали його “чужинцем” і не хотіли з ним приставати, бо він говорить тільки по-американськи. На жаль, наші новачки також говорили між собою тільки по-американськи, хіба що був присутній братчик чи я.

Вліті 1970 року моя жінка була коменданткою новачок. У її таборі були три дівчинки, які, як і цей хлопчик, не говорили взагалі ані слова по-українськи. Коли ж моя жінка просила, щоб цих дівчат не приймати, провід оселі Вовча Тропа змусив її цих дівчат тримати в таборі.

Коли я так роздумував над цією проблемою, насунулися мені ось такі думки: Коли жид говорить тільки однією мовою, англійською, він є жид. Коли жид говорить тільки німецькою мовою — він є жид. Коли жид говорить тільки італійською мовою — він є жид. Але коли українець говорить тільки по-англійськи чи тільки по-італійськи чи тільки по-німецьки — він не українець, а “чужинець” для нас. Таких ми відкидаємо від нашого українського суспільства. Чи не диво, що жиди вже тисячі років, не живучи на своїй землі і не говорячи своєю мовою, все ж таки залишилися жидами, а ми ледве за кількадесят років вже майже розпадаємося. Правда, є жиди, які вміють говорити своєю мовою, живучи в Америці, чи в Німеччині, чи в Італії, чи в інших країнах, але ті самі жиди вважають інших жидів своїми, допомагаючи їм, коли треба. Вони моляться з ними по своїх божницях, вони з ними допомагають Ізраїлеві, коли треба. Маємо на це доказ, коли тисячі молодих жидів їхали до Ізраїля помагати своєму краєві в боротьбі з його ворогом. Ті молоді жиди говорили різними мовами. Вони були з різних країн світу. Правда, не все так рожево виглядає в жидів, як я тут описав, бо вони мають також багато своєї молоді, яка відпадає і ніколи більше не вертається і навіть не признається до жидів. Але бачимо, що жиди інакше підходять до тих самих проблем, які ми також маємо.

Наша національна приналежність міряється знанням української мови. В жидів це не є їхнім мірилом. Територія так само тут не важна — ані в жидів, ані в нас. Що ж тоді тримає жидів жидами? На мою думку, це їхня історія, їхня

релігія і традиції. Чи не можна б так нам задуматися над нашим мірилом і змінити наш спосіб думання щодо національної приналежності? Мови можна навчитися за два-три місяці. Щоб засвоїти собі традиції, на це треба багато років.

Чому я “вчепився” жидів? Тому, що ми завжди порівнюємо наші проблеми до жидівських, а властиво ми ніколи ближче не приглядаємося. Ми живемо вже з двома календарями і якимось живемо. По наших церквах вже наші Служби Божі відправляються виключно по-англійськи для тих, що не говорять по-українськи, але і є також Служби Божі по-українськи. Чому ми не можемо подумати про можливість двох Пластів. Один для тих, які говорять по-українськи, а другий для тих, що говорять тільки по-англійськи. Цей другий Пласт міг би мати свій провід і ту саму програму, що теперішній Пласт, бо самото, що нас різнило б, це українська мова. Все інше, наші традиції, наша історія і релігійні практики були б ті самі. Тільки таким способом ми зможемо втримати Пласт українським. Інакше, коли будемо далі мішатися в одну організацію, ми пропадемо. Я не хочу, щоб ми пропадали. Я волію бачити нас — тих, які говорять по-українськи і виховують своїх дітей так само — щораз менше (бо це природне явище кожної еміграції) радше, ніж пропасти цілком дуже швидко.

Чому я хочу розбивати Пласт? — хтось відразу запитається. Чи справді це розбивання Пласту? Чи може рятування Пласту?

Є люди, які бачать Пласт як українську організацію, яка може молодь виховати в наших традиціях, а є другі, які бачать Пласт як організацію молоді, яка виховує молодь в українській мові. Не можна одних і других мішати в той самий котел. Натиск англійського докільля засильний, щоб ми могли втримати Пласт чисто українським без його розділу.

А тепер конкретна пропозиція: Створити експериментальний рій чи гурток при одній із станиць з таких дітей, які походять з мішаних подруж чи тих, що взагалі не говорять по домах по-українськи. Виготовити для них програму, яка провадила б до українства. Правда, виховником такого роя чи гуртка міг би бути тільки старший виховник, який знав би точно, що він робить. Говорити з такими дітьми по-англійськи і по-українськи, де можливо. Над такою програмою треба б добре попрацювати.

Ще одна думка. Так, як і ми з жінкою, так і багато моїх друзівкладають багато праці в те, щоб наші діти говорили плавно по-українськи і добре писали. Яка тут справедливість для мене, коли я мушу посилати своїх дітей у пластовий табір, де вони більшість часу будуть говорити по-англійськи, бо там знаходяться такі діти, батьки яких не дбають аж так, чи вони добре говорять і пишуть по-нашому. У висліді виходить, що мої діти затрачують українську мову у нашому власному пластовому таборі. Чому б не можна творити рої і гуртки тільки англійських українців і тільки англійських дітей?

Чи ми хочемо починати думати в іншому напрямі і врятувати наших дітей від скорої асиміляції, чи радше сказати собі, що ми тих проблем не маємо і не треба їх розв'язувати, або ще легше сказати

“кожний повинен говорити по-українськи”
і бути задоволеними, що ми заспокоїли своє сумління?

Теодор Данилів

ЧИ ДЕМОНСТРАЦІЇ ВИХОВУЮТЬ?..

Від яких двох-трьох років наше суспільство в діаспорі опанувала якась манія протестів, пікетування і демонстрацій.

Демонстрували ми у справі патріярхату — тільки виїшла з того шкода для нас, нашої Церкви і української справи. Демонстрували ми і демонструємо у справі арештів в Україні, зокрема ж щодо засуду Валентина Мороза, і теж нічого не виходило, доки не опинилася проблема ця у міжнародній організації, але й то, через незручне поставлення покарання В. Мороза, справа властиво опинилася в тупику, і щойно знов його особиста акція (його голодівка) акцію оборони трохи заактуалізувала у світовій пресі.

Та наша “демонстраційна метушня” виказує тільки, що ми до нині не зуміли таких справ належно поставити на форумі міжнародних організацій, а весь цей рух, що ми робимо серед нас самих, назовні ніякого значення ні відгомону не має.

Цій справі належалася б докладніша увага і аналіза, однак не це є мета нашої статті.

Ми її тут підносимо тільки тому, що, як завжди в таких випадках, витворюється в нашому суспільстві атмосфера певного роду патріотичного терору певних чинників, які за всяку ціну хотіли б включити до таких акцій молодечі організації, а в тому числі й наш Пласт.

Наш Пласт — це **виховна** організація молоді. У нашій праці ми вживаємо засоби й методи, які мають сприяти гармонійному вихованню тієї молоді.

З того погляду участь пластової молоді в демонстраціях чи інших подібних імпрезах (які до того стали вже в нас свого роду професійним зайняттям деяких людей, груп і політичних середовищ) не тільки не сприяє вихованню молоді, а навпаки шкодить йому.

Приготування й участь у демонстраціях роблять молодь нервовою, відривають її від нормальних зайнять, витручують із нормального способу життя і вносять до її діяльності певну дозу театральності — а того всього ми у виховній праці повинні уникати.

При цьому, як показує практика, демонстрації чи інші такі імпрези, не дивлячись на великий вклад труду і коштів, не дають ніякого висліді, а це тільки мусить розчаровувати молодь. А це все не додає нічого позитивного до її патріотичного виховання.

До того, улаштування всякого роду демонстрацій самою молоддю або при її активній участі пов'язане з різними небезпеками. Якби напр. комунібудь із молоді трапилося якесь нещастя у зв'язку з участю в демонстраціях (а про це не тяжко і ніколи проти цього забезпечитись не можна), то на Пласт — як організатора, співорганізатора або того, що посилає свою молодь брати організовано участь у такій демонстрації — падає відповідальність перед молоддю і перед її батьками. Такі випадки будуть завжди підривати довір'я батьків до Пласту, а на це Пласт не може собі дозволити. Бо батьки довіряють Пластові своїх дітей на виховання, а не на уводження їх у небезпечні ситуації.

Прикладом може тут послужити Великобританія, в якій крайовий комітет СУМ зробив собі звичаєм вживати молодих сумівців для різних демонстрацій. У висліді цього за кілька останніх років понад сорок сумівців і сумівок одержало судові кари за провини проти обов'язуючого закону в часі та-

ких демонстрацій; а будучи судово караними, вони вже “назначені”, і то буде для них великою перешкодою у їх пізнішій життєвій кар'єрі. Недавно справу кількох сумівців, за “окупацію” приміщення советського консульства в Лондоні, передано до розгляду окружного суду в Лондоні, і вони ждуть на свій процес. Ясна річ, що ті всі засуди мусіли пригнобити і зажурити батьків тих сумівців, але там їх партійні наставники скажуть тим батькам, що “так треба для України”, і бідні батьки будуть мовчати, у Пласті ж ми того не могли б зробити).

Але навіть якби ніякого нещастя в часі демонстрації не сталося, то й так охоплювання пластової молоді демонстраціями викликає тривогу в батьків, і з цим нам треба числитись.

На іншому місці цього числа нашого журналу, у “Трибуні молодих”, ми друкуюмо статтю молодого сумівця з Лондону п. з. “Демонстрації” як доказ, що й там, у СУМі, де виховання молоді ведеться по певній суворо визначеній лінії, молоді люди, які вирости і виховалися в обставинах свободи думки і поглядів, що притаманна брітанському суспільству, підходять дуже критично до справи корисності демонстрацій.

Тому вважаємо, що Пласт як організація, як цілість, чи поодинокі його частини, чи навіть окремі з'єднання **як такі** не повинні ангажуватись ні в які демонстрації, пікетування і т. п.

Але коли члени Пласту, як приватні особи, хочуть брати активну участь у таких імпрезах, то це їх особиста справа. Пласт їм ані дораджувати, ані відраджувати не повинен.

То не значить одначе, щоб пластунам не треба було займатись справами подій в Україні і старатись, у міру змоги, допомогти в тих справах. І тут для них, як освічених людей, є багато можливостей проявитись. Форм і способів дуже багато:

У відповідному моменті написати в справі листа до чужомовної преси, вплинути через чужомовних знайомих журналістів чи інших людей, щоб відповідні статті про ці справи появлялись у пресі країни, де вони живуть, зацікавити людей, які з рації свого становища можуть щось у справі зробити, і т. п. Тут пластуни можуть і повинні виявити свою ініціативу, і можна мати і добрі виследи з цього.

Але пам'ятати при цьому треба, що пластуни мають самі бути дуже добре ознайомлені із справами, у яких будуть робити заходи.

Теодор Данилів

МІШАНІ ПОДРУЖЖЯ

Близько 30 років минає, як наша нова еміграція знайшлася в вільному світі.

Вона мала б була внести нового духа в цілу нашу еміграцію, її сконсолідувати і поставити перед нею поширені або й нові, конструктивні завдання.

Але так не сталося. А не сталося воно не тільки тому, що нова еміграція внесла партійне розбиття в наше еміграційне середовище, але головню тому, що жодне середовище не внесло ясного, конкретного пляну праці еміграції для означеної мети і не стало в тому напрямку само працювати.

Задивлені у свої, скажемо, подвиги в Галичині між двома війнами та в часі німецької окупації цілої України, всі три крила колись одноцілої ОУН (згадуємо тільки про них, бо від кінця війни й до сьогодні переважно їх вплив вичувається в нашому еміграційному суспільстві) обмежились до словесної патріотично-революційної кампанії, в якій хотіли б себе взаємно переліцитувати. То так на політичному секторі. А на суспільно-громадському секторі розвинули боротьбу за опанування чи підпорядкування собі товариств, організацій і установ.

А про українську людину мало хто пам'ятав, мало хто нею турбувався й турбується.

І вже не так нам ідеться про людину старшого покоління, яка вийшла на еміграцію, щоб тут дожити віку, але головню ж про молоду українську людину, нашу молодь, вже тут на еміграції народжену і виростаючу, яка мала б бути переємником нашого дорібку та продовжувачем нашої праці для українського народу і так забезпечити тяглість у нашій діяльності.

Наше молоде покоління могло б це виконати, якби воно залишилося свідоме свого українського походження та своїх обов'язків супроти народу, з якого воно вийшло.

Цьому сприяло б також, якби українські хлопці й дівчата одружувались між собою, а не з чужинцями.

Щойно в останньому часі звернено в нас трохи пильнішу увагу на цю останню справу. На жаль, взялися за писання в цій справі люди, які тільки їй шкодять.

Ті самі люди, які самі, будучи молодими в краю, добирали собі чоловіків чи дружин тільки на основі особистих симпатій і уподобань, вимагають тепер від теперішнього молодого покоління, щоб воно в цій найважливішій справі життя людини — одружувалося з патріотизму.

Аж прикро читати, коли одна газета пропагує улаштування фестивалів молоді з метою, щоб молоді люди зустрічалися та пізнавалися (щось так, якби на ярмарку купувати барана або телицю), так якби одна зустріч вистачала, щоб закохатись одно в однім.

Інші ж посуваються ще далі, вживаючи для своєї мети політичної агітки. Ось напр. зразок одної з них:

“(Тому тут, у вільному світі...) кожному хлопцеві і кожній дівчині треба від дитинства вивчати та впоювати в них, що кожне мішане вінчання — це користь для нашого смертельного ворога — Москви, а втрата для нашого народу і нашої Церкви. Усіх священиків і владик треба просити-благати, щоб вони поучували про це мирян у своїх проповідях, при св. Сповіді та в пастирських листах. Проводам і управам усіх наших установ і організацій та редакціям усіх наших часописів треба пригадувати, що брак їхньої активної та постійної участі в боротьбі проти приросту мішаних вінчань — це вода на московський млин”.

Не всі люди, що люблять писати, мусять бути відповідальними за те, що пишуть, але як можуть редактори газет, що повинні мати якусь відповідальність за матеріал у своїх газетах, такі статті поміщувати?

Та ж коли молодь наша прочитає таку статтю в українській газеті (хоч назагал вони українських газет не читають), то така “життєва мудрість” у справі подружжя може викликати в них як не погорду до такого старшого громадянства, то принаймні убоління над його ментальністю (автора статті та редакторів, що її поміщують).

Очевидно, справа мішаних подруж у нашій еміграційній спільноті важлива дуже, а ситуація на цьому відтинку три-

возна. І треба в цій справі старшому громадянству діяти. Але ж не можна тут діяти патріотичною агіткою у відношенні до молоді, яка навіть **нашого** патріотизму не розуміє або не приймає, бо **таке** діяння дати може тільки протилежний вислід до того, що хочеться досягнути.

Щоб досягнути хоч деякі позитивні результати, треба:

а) щоб українська дитина була вихована у свідомості, що вона українська дитина, яке б вона громадянство не мала;

б) щоб для неї були створені нормальні, здорові умовини товариського життя не тільки у формі зайнять у рамках молодечих організацій, але також і поза тими рамами, у щоденному житті. Конкретно: для пластового братства має про це подбати Пласт і Пластприят. Українська молодь обидвох статей повинна мати можливість бути разом так часто і так довго, як це можливе. Тільки в таких умовинах є можливість для них познайомитись, пізнатись ближче, подобатись одне одному і постановити йти спільно шляхом життя. Про це треба б усім молодечим організаціям пам'ятати.

Теодор Данилів

“УКРАЇНЦІ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЧИ БРИТАНЦІ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ?”

Таке питання відважно поставила ст. пл. Марта Єнкала (див. “Трибуна Молодих”), і вона жде на відповідь старшого громадянства на всі видигнені нею у статті проблеми й питання. А їх там багато.

Спробуймо відповісти на головне між ними.

Для того приведемо наперед факти.

Від десятків років, від віків українці живуть не тільки у своїй батьківщині Україні, але також у інших європейських країнах: є українці у Польщі, і вони називають себе і почувують себе українцями; живуть українці в Югославії, Чехо-Словаччині й Румунії і теж називають себе й почувують себе українцями; живуть вони поза межами України на території СССР і на місцях поселення в країнах Західної Європи, обидвох Америк і Австралії. Всі вони називають себе українцями, почувують себе українцями. У більшості говорять своєю рідною мовою, плакають свою національну культуру.

Принаймні так було на американському континенті до часу після останньої світової війни.

Аж після приїзду за океан нової української еміграції справа української ідентичности молодого покоління попала чомусь у сумнів.

Тоді далі повернімся до фактів.

Діти родин, де обидвоє батьків є українцями, без сумніву теж українці, на терені якої б держави вони не народились. Вони є ними расово, кровно, духово, своїми звичаями, способом думання — навіть коли ті діти не вивчили української мови.

Діти тих дітей, коли вони обидвоє українського походження, є теж українцями і так воно буде йти з покоління в покоління, поки обидвоє батьки будуть відчувати своє українське походження.

Цього ані відмінити, ані затерти не можна.

І серед французького, американського, канадського, бразилійського, аргентинського і якого там іншого суспільства вони завжди будуть уважатись українцями, як би вони не старались приховати своє походження, затерти його знаки.

Тому й треба говорити про українців у Британії, США, Канаді, Аргентині, Бразилії, Франції, Німеччині.

Так повинні були поставити справу українські батьки перед своїми дітьми від самого початку, і там, де батьки так зробили, їхні діти знають правду про свою національність.

Чи вони тим удоволені, чи ні, то справа інша, і її поки що торкатись тут не будемо.

Чому ж у дітей, у молоді така проблема появилася?

Вина тут знов таки батьків, які не тільки не поставили тієї проблеми ясно перед дітьми, але й навіть не були проти того, щоб діти не засвоїли собі такого погляду у цій важливій справі. А причина — поза дуже часто малою освітою батьків більшої частини нашої по війні народженої в діаспорі молоді — то опортунізм тих батьків (не дивлячись на те, що в усіх інших справах вони підкреслюють свій український патріотизм і вважають, що повинні мати вирішальне слово в усіх найважливіших справах нашого життя). Українські батьки хотіли б, очевидно, своїм дітям неба прихилити, запевнити їм якнайкращу кар'єру в житті. А для цього, вони переконані, потрібно, щоб їх дитина якнайменше почувалася українцем, якнайменше до українства признавалася.

Тому й мови української її не вчать, і самі пробують до неї своєю каліченою англійською мовою говорити, і неохоче дивляться, коли дитина горнеться до українського життя, і не дуже за зле дитині беруть, коли вона своє українське прізвище підмінить британським чи якимсь нейтральним. Бо то для кар'єри, мовляв, так краще.

Правда, бували та й далі трапляються випадки в США і Канаді, що українцеві тяжче дістати кращу працю, поки він прізвища не змінить. (Ми про такі випадки чували). Але ж усюди в таких випадках великої кар'єри така українська людина не робить.

Тільки ж сам факт, що таке треба було зробити, щоб собі поліпшити становище, свідчить, що в усіх країнах є дискримінація людей чужого походження. Вона є всюди, подекуди вона проявляється навіть досить грубо, в інших випадках вона робиться в рукавичках. І того наша молодь має бути свідомою, що хоч назовні відношення до людей українського походження буде й на праці, і в товариському житті коректне, то все ж їх уважатимуть "тубільці" чужинцями.

Але ж коли такий чужинець талановитий, добрий спеціаліст у своєму фаху і потрібний, то не дивлячись на те, чи він матиме українське прізвище, і не дивлячись на те, що він свого походження не буде скривати, для нього в його професії будуть двері відкриті і для нього його зверхники і його довілля будуть мати респект, хоч може їм не все в ньому буде подобатись.

А сам такий українець (-ка) буде мати внутрішнє задоволення і пошану до самого себе, що він свого не відцурався, що він свого походження не соромиться.

Прикладів на це не треба цитувати, є їх багато на кожному кроці, згадати б хоч би тільки американську родину Кеннеді, які не тільки свого ірландського походження не цуруються, але, навпаки, гордяться ним і признаються до нього.

А українці свого походження не потребують соромитись, не потребують цуратись своєї спадщини: вона славна і за неї можна бути гордим, треба її тільки знати.

А з цим знов зв'язані інші проблеми, видвинені у статті Марти.

І на них їй треба також відповісти.

З молодечої преси

Марта Єнкала

УКРАЇНЦІ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЧИ БРИТАНЦІ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ?

Кожний знає, що між українцями на еміграції є проблеми з молоддю. Скільки разів нарікають старші, що "молоді не цікавляться, не хочуть говорити рідною мовою" або "пішов і оженився з чужинкою"!

Та ця проблема дуже складна, має багато аспектів, і ні один з них не був проаналізований на еміграції, чи то в пресі, чи при дискусії, щоб принести дійсну користь молодому поколінню й показати йому, як воно цю проблему має розв'язати.

Чи діти українських емігрантів, які народилися в цій країні, є українцями чи британцями українського походження? Чи вони відрікаються свого українства, коли називаються британцями? Чи в цих обставинах можна вимагати від молодих, щоб вони "почували себе українцями", чи взагалі молоді люди повинні займатися чимнебудь поза добуванням "хліба насущного"? Наскільки нам відомо — досі ніхто не розглянув серйозно цих питань. А відповіді на них потрібні вже, були потрібні роки тому!

Звичайно старші "накидаються" на молодих з вимогами, що їх вони ставили собі, коли були молодими, і згідно з якими вони виробляли собі світогляд. Часто можна почути від тих, які цікавляться долею українців на еміграції, а особливо на цьому терені, що губимо через асиміляцію молодь, яка інакше могла б бути придатними членами громади. Мовляв, ми мусимо втримати молодь, бо хто вертатиметься в Україну, коли вона стане самостійною?

Певно, що кожний українець і кожна українка, які вважають себе патріотами, сподіваються, що колись таки прийде незалежність, та переживають з тими, що їх переслідують в Україні. Але тут постає конфлікт двох дійсностей: дійсності

тих, хто народився в Україні, там провів свої молодечі і, мабуть, найщасливіші роки, боровся за її незалежність і зазнав утрат у родині та між приятелями; а також дійсність тих, хто народився вже на еміграції, хто знає Україну тільки з переказів, пісень, читання чи, в найкращому випадку, з коротких відвідин Києва чи Львова... дійсність тих, для кого батьківщиною є країна народження, а Україна — щось далеке, містичне, недосяжне...

Чи можна вимагати тоді, щоб ці два покоління, які так між собою різняться, мали ту саму мету і прагнення? Чи старші можуть вимагати від молодших повного погодження з їхнім (старших) світоглядом?

Щоб вияснити те, що хочемо довести, наведемо тут аналогію з мовознавства. Вальтер Бенямін, німецький філософ та теоретик перекладу, написав такі рядки в своєму есеї про завдання перекладача "Міт і насильство":

"Оригінал (літературного твору) видозмінюється у процесі свого збереження, і не можна сказати, що оригінал зберігається, якщо він не підлягає змінам і відновленню".

Іншими словами: кожний перекладач чи навіть читач твору "перекладає (інтерпретує)" для себе цей твір, чи то під оглядом мови, якою говорить, чи обставин і епохи, у яких живе. За кожним разом цей твір міняється, застосовується до обставин. При такій дефініції "зміни" твору, що його ніхто не читає, не зберігся.

Це твердження дійсне, якщо його вжити для означення концепту "українства" на еміграції. Це "українство", чи український дух, це не константа в житті на еміграції, а щось таке, що губить своє значення, якщо воно не міняється цілий час і не пристосовується до обставин.

І цю потребу постійної зміни, здається, тяжко старшому поколінню зрозуміти.

Перед молодим чоловіком, народженим на чужині, постає дилема: з одного боку, — він бачить сильно розвинене англійське життя, йде до школи, на вищі студії, на роботу і має повне, різноманітне і вдовольняюче життя. З другого боку — слабка українська еміграція — еміграція, яка є майже одним ключем (принаймні для "пересічного" молодого українця) до тієї безмежної скарбниці культури, яка нам тепер здебільша недоступна. Порівнюючи аспекти українського жит-

тя з англійським, молодь спостерігає цю слабкість нашої еміграції.

Асиміляція — це якраз затертя слабшого в конфлікті з сильнішим. А в процесі затертя криється й інша проблема — постання комплексів меншевартості, які калічать характер дитини на ціле життя.

І тому молодий чоловік мусить виробити собі філософію у відношенні до всіх цих справ, спершу для себе самого, а пізніше, щоб могли своїх дітей виховати так, щоб вони знали, ким і чим вони є.

Над цими всіма справами треба було думати 25 років тому, коли родилися перші діти на цьому терені. Та справа ще не цілком пропала: ще можна багато речей направити. Та до цього треба братися вже! Відповідальність за те, щоб допомогти молодим українцям виробити собі філософію ідентичності, мають у першу чергу батьки, а в другу всі, хто береться до виховання молоді. І ці особи повинні вміти показати молоді, як саме можна погодити ці конфлікти: старшого покоління з молодшим, англійського світу з українським, а також між Україною там, за заслоною, та Україною тут — за Ля-Маншем.

Бо повноцілою, зрівноваженою людиною може бути тільки той, хто має в собі внутрішній спокій, хто примирив свою внутрішню боротьбу, погодив українство з англійством і знає, яку роль відіграє в його житті одне і друге. Українська еміграція та українська справа взагалі тільки з таких людей може мати користь. Українцям непотрібно ні циніків, ні фанатиків, ні таких, що кепкують з українства, але потрібно таких людей, що знають, хто вони і яке їх завдання в українському і англійському суспільстві.

У передаванні цього українського духу дітям треба розрізнити між емоційним підходом, що його можна вживати до дітей, які ще малі, зачарувати їх піснями, казочками, постійними розмовами та інтелектуальним підходом (і цього якраз нам тут бракує). З емоційним підходом далеко зайти не можна — спосіб контакту з дитиною мусить мінятися в міру, як вона росте. Очевидно, що треба поглиблювати любов дитини до пісні, мистецтва (бо й важливо показати їй, що існує в нашій культурі ще дещо, крім "борщу, вареників і гопака"), але треба також захопити її розум. Дискусії з ділянок історії, лі-

тератури повинні ставати щораз глибшими і ширшими (а це, очевидно, значить, що самі виховні чинники повинні мати відповідне знання), аби життя дитини з українського погляду завжди тримало крок з її розумовим розвитком, дорівнювало тому, що вона переживає в англійському суспільстві.

Користь для української справи може принести лише той, хто самопевний у своєму українстві. Але щоб це українство було доступним для майбутніх поколінь, щоб воно **збереглося** на майбутнє, воно не повинно бути взяте лише з минулого, не повинно бути виключно таким, як його вивезли наші батьки з України. Воно повинно бути реальним, пристосованим до обставин: кожне покоління повинно б перекласти його на мову своєї епохи, роздумати для себе самих над цим, і повинно б тоді могли відповісти на питання: "З чого складається моє українство? Яке місце маю я в суспільстві, у якому живу?"

Без уваги на це асиміляція буде йти вперед. А як швидко вона буде поступати і як довго ми збережемо свою ідентичність поза межами України, залежатиме виключно від нас — тож берімся вже до цього діла, яке важливіше для нас, ніж щонебудь інше на еміграції.

Ст. пл. Марта Ёнкала редагує "Пластову сторінку" — місячний додаток до "Української Думки" в Лондоні. Повища стаття — передрук із згаданої сторінки. **Редакція.**

Погуття громадського обов'язку й особистої відповідальності за матеріальні й духові багатства, що їх створили старші покоління, — це одне із важливих джерел морального багатства, всебічного розвитку особовості, ідейної активності людини. Ідея особистої відповідальності за всі здобутки народу зможе стати моральним скарбом кожного підлітка лише за тих обставин, коли в його душі глибоко закорениться його особисте відношення до тієї ідеї, а це неможливе без глибокого погуття обов'язку супроти спільноти.

Василь Сухомлинський

До джерел Пласту

Василь Плющ

СКАВТИЗМ В УКРАЇНІ

Матеріалів про історію скавтського руху на центральних землях України обмаль, тому й так мало знаємо про нього. У зв'язку з цим почуваюся до обов'язку подати мої інформації про організацію і працю українців у скавтських частинах Чернігова.

У царській Росії перші скавтські загони постали в 1910 році. Вони досить швидко набули широкої популярності. На кінець 1917 року в Росії було близько 80.000 скавтів. У протилежність до іншої юнацької організації того часу, т. зв. "потешних", тобто смішних молоденьких солдатів, які були в лапах царської влади, скавтський рух був ліберальним, демократичним, подекуди навіть революційним. Царська влада дивилась на розвиток цього руху скося й спиняла його розвиток.

Скавти в Російській імперії

Російські скавти організувалися за зразками британського скавтіngu. Система виховання, організаційні форми, ідейні основи нічим не відрізнялися від британських. Основним підручником був відомий "Скавтінг для хлопців" Бейден Пауелла в перекладі на російську мову. Крім цього підручника, був ще посібник "Спутник юного разведчика" А. Анохіна російською мовою, видання у 1915 р. в Києві.

Організаційна побудова скавтіngu була така: в кожному місті існувала загальна для молоді даного міста бой-скавтська дружина. Вона поділялась на окремі відділи (отряди), звичайно при середніх навчальних закладах (гімназіях, реальних школах тощо). Відділи-загони поділялись на ланки. Чи був якийсь загальний центральний провід для цілої імперії, чи відбувались з'їзди скавтів, напевно сказати не можемо, але слід припускати, що такий загальний центр існував.

У 1912 році я вступив до загону скавтів при чернігівській клясичній гімназії. У ньому я перебував до лютневої революції 1917 р. Треба відзначити, що праця бой-скавтів в імперії, а згодом і скавтів українців відбувалася на засаді ініціативи самих молодих членів. Оскільки я пам'ятаю, майже вся наша "єрархія" вербувалася з молодого членства. Жодних скавтів-сеньйорів у нас не було. Провідники загонів, не кажучи ланок (гуртків), були самі юнаки, тобто молодь до 18 років. З дорослих були лише інструктори.

У російській скавтській організації я відбув усі скавтські проби, одержав найвище звання бой-скавта 1-го ступеня і став провідником ланки.

На чолі загону скавтів у Чернігові був Олесь В. — учень 8-ої кляси гімназії. При ньому була рада загону, яка складалася з ланкових бой-скавтів 2-го і 3-го ступенів.

Скавти в Україні

Не можна погодитися з твердженням деяких авторів, що перша українська скавтська дружина постала в Білій Церкві. Згідно з твердженням Леоніда Бачинського, вона мала б заіснувати у травні 1917 р. Мущу на цьому місці сказати, що Чернігівський загін українських скавтів постав у березні цього ж року. Нам вже тоді було відомо, що такий загін був уже також і в Києві.

У березні 1917 р., після лютневої революції, за моєю ініціативою та за ініціативою інших скавтів-українців постав у Чернігові 1-ий український скавтський загін. Мене вибрали його провідником. Оскільки ми не мали тоді жодних зв'язків з іншими українськими скавтськими клітинами й не знали нічого про Український Пласт на західних землях України, ми будували свою організацію за зразком британським. Основним підручником у нас був "Скавтінг для хлопців", а також згаданий вище "Спутник юнного разведчика". Силою обставин ми були здані на власну ініціативу, власну винахідливість. Аж ніяк не можна сказати, що наш український скавтінг у Чернігові будувався цілком за російським зразком, бо в ньому з самого початку найбільший натиск ми клали на патріотично-національне виховання. Ми націоналізували всі зовнішні форми вияву нашого руху, а над усе підкреслювали його національний дух.

Згодом ми довідались, що в тому часі в Україні діяли ще скавтські загони в Києві, Білій Церкві, Катеринославі, Житомирі, Вінниці, Каневі, Ржищеві, Харкові, Одесі, Кам'янець-Подільському. Нав'язати зв'язки з ними нам не пощастило, бо в огні й бурі революції не було для цього змоги. Проте, нам було відомо, що в Києві працювали у скавтизмі Олексій Яремченко, Микола Мороз, Лоцький, Степаненко, Гайдовський, Попович та інші; у Білій Церкві — Євген Слабченко, у Кам'янці Подільському — Тарнавський, в Одесі — Юрій Липа, у Глухові загін скавтів пробував організувати Борис Р.

У доступній нам літературі про скавтизм в Україні згадується про те, що в Білій Церкві допомагав організувати скавтські частини сотник УСС-ів Іван Чмола та відомий український діяч д-р Модест Левицький, а також що в цьому місті друкувався журнал "Український скавтінг", інструкції для праці у частинах, і що Євген Слабченко навіть написав підручник, але він не був надрукований.

Влітку 1918 р. гетьман Павло Скоропадський видав розпорядження про творення скавтських організацій при середніх школах. Дуже прихильно ставився до українського скавтського руху Головний Отаман Військ УНР Симон Петлюра. Таке ставлення урядів до українського бой-скавтського руху дуже сприяло нашій праці в Чернігові. Правда, ми вже до цього часу здобулися на власну домівку при Чернігівській гімназії. На нашу роботу ми діставали асигнування від Чернігівського Губерніяльного Земства.

Спочатку наш загін мав тільки три ланки (звена, гуртки). Із зростом Української Учнівської Спілки м. Чернігова, якої основником і головою був я, росли і лави українських бой-скавтів м. Чернігова. У 1918 році наш загін мав уже 10 ланок. У кожній ланці було по 9 хлопців або дівчат. Хлоп'ячі та дівочі ланки діяли окремо. На чолі ланки був ланковий, якого вибирала ланка, а затверджував отаман загону. Як я вже згадував, у Чернігівському скавтизмі, у протилежність до пластового руху на еміграції, не було скавтів старших за 18 років.

Назовництво. Наші ланки ніколи не називались інакше, як по імені тварин або птахів. Для мене було новиною почути на еміграції такі назви пластових частин, як "Червона калина", "Лісові чорти", "ім. О. Тисовського" тощо.

Всі наші ланки носили назви тварин: “Ведмідь”, “Лис”, “Вовк”, або птахів: “Орел”, “Сокіл”, “Яструб”. Не було випадку, щоб бой-скавт не мав свого скавтського псевдо, бо кожний юнак обов’язково вже після першої проби одержував його. І знову це псевдо було за назвою тварини чи птахи: “Вовк”, “Лев”, “Сокіл”, “Яструб”, “Чайка” тощо. Мене прозвали “Ведмідь” ще до революції.

Однострій. Був він за британським зразком, кольору хакі сорочка і штани (у дівчат спідниця), типовий скавтський капелюх, шкарпетки або панчохи, верхня частина ноги від коліна до штанів — гола. На капелюсі був тризуб, на рукаві відзнака ланки (образок тварини чи птахи) і відзнака ступеня. У нас були три ступені: бой-скавт 1-го, 2-го та 3-го ступенів. Ступені зазначували синіми (згодом почали вживати срібного кольору в міру того, як добували срібну матерію) смужками, розташованими горизонтально на правому рукаві сорочки. Ланковий, крім смужок, над ними мав ще такого самого кольору трикутник та аксельбанти кольору прапору.

Отаман загону носив також звичайний скавтський однострій, але мав замість відзнаки ланки на рукаві золотий тризуб на блакитному щиті та срібні аксельбанти.

Жодних інших відзнак ми не носили. Керував загonom отаман, при ньому була рада загону, яка складалася з усіх ланкових.

В літературі про скавтизм в Україні є опис форми та відзначень скавтів у Білій Церкві. Там також було інше назовництво — загін мав назву курінь. Восени 1917 року він мав 120 членів. Курінь ділився на 4 чоти. У трьох чотах були юнаки з середніх шкіл, а четверта чота мала учнів народної школи. Остання чота мала назву “чумаки”, наймолодші юнаки називались “джурами”. Однострій скавтів у Білій Церкві був такий, як у британських, тільки українці носили синьо-жовті стрічки, пришиті до сорочки, довгі на 15 см., по дві кожної барви. Курінний стрічок не мав, але зате носив кутаси з подвійного шнурка синьо-жовтого кольору. Шнур закінчувався металевою відзнакою-тризубом, переплетеним срібною свастикою. Чотарі мали лише металеві відзнаки. Звичайні бой-скавти носили тризуб, що був вишитий на сорочці.

О. Яременко писав, що українські скавти носили також відзнаку “три колоски”. Як вона виглядала і де вона була, —

не згадав.*) Л. Богацький пише, що наші скавти віталися козацьким гаслом “Вартуй”. У Чернігові ми віталися гаслом “Будь готовий!”, а відповідали “Завжди готовий!”, тобто розумілося — “служити Україні”.

Відзнаки частин. Кожна ланка мала свого ланкового, свій прапорець, обов’язково трикутний на палиці. Поле прапорця було для кожної ланки іншого кольору (синя, зелена, жовта, червона тощо). У центрі ланкового прапорця символ ланки (тварини чи птаха). У верхньому куті прапорця біля палиці був вишитий або вирізаний із золотої чи жовтої матерії тризуб; у куті внизу лілейка срібна, або з білої матерії. До палиці, крім того, були прироблені жовто-блакитні стрічки. Прапор загону чотирикутний на великій палиці, шовковий синьо-жовтий з написом назви організації “Перший Український Загін Бой-Скавтів м. Чернігова” посередині і з тризубом та великою лілеєю біля палиці.

Форми діяльності. Праця ланок, як і всього загону в цілому мало чим відрізнялась від загальноприйнятої в світі скавтської організації. Основною метою діяльності було — виховати дужого, здорового, сміливого, чесного, приязного до людей, тварин, рослин та цілої природи юнака, який вмів би добре орієнтуватися у природних умовах, міг би дати собі раду в лісі, полі чи на воді. Оскільки Чернігів розташований на досить великій річці, яку так поетично описав Олександр Довженко і яка справді сповнена чарівної краси, ми в нашій праці багато часу проводили на воді. Українські бой-скавти Чернігова добре плавали, володіли човнами. Була встановлена спеціальна проба з вимогою вміння жити на воді. Ті, що здобули цю пробу, носили спеціальну відзнаку за найкраще веслування, плавання.

Наше скавтське життя проходило в околицях Чернігова в таких лісах, як Подусівці, Еловщина, Святе, на островах, сіножатах Десни. Популярними були, як і в цілому світі, вогнища, романтика слідження, ігор, пригод, змагань. Ми не знали тоді спеціальних пластових пісень, співали популярні українські народні пісні, а найчастіше “Ой там на горі січ іде” та “Соколи, соколи”. Цілком зрозуміло, що всі українські бой-

*) Цитую за Л. Вачинський: “Пласт на Східній Україні”, “Свобода”, 8. 12. 1956.

скавти добре вміли співати “Ще не вмерла Україна” та “Не пора, не пора”. Національному вихованню молоді надавали ми дуже великого значення.

Володіння українською мовою, знання української історії, літератури були обов’язкові для кожного скавта. До вправ належали виклади із зазначенням дисциплін, гутірки на різні історичні та літературні теми, читання творів, так зв. “суди” над історичними та літературними героями. Були спеціальні проби з мови, історії, літератури.

Виховна праця не була такою легкою, бо до революції українська молодь була дуже зрусифікована, мало було українських видань, не було підготованих лекторів. На щастя серед керівного складу українських скавтів у Чернігові були юнаки, мої друзі по гімназії такі, як Юрко Н., Борис Р., Б. К., О. К., О. З., О. В.*) та низка інших, які одержували національне виховання у своїх свідомих родин.

Дорослі українські діячі того часу мало допомагали нам у нашій праці, бо всі більш-менш свідомі українці обтяжені були тоді загальнонаціональною культурно-освітньою, науковою та політичною діяльністю. Навпаки, ми, ще майже діти, мусіли виконувати низку загальнонаціональних справ: участь у демонстраціях, святкуваннях, популяризація українського руху, вибори до установчих зборів, праця в Українській Учнівській Спілці, у “Просвіті” тощо. Слід відмітити, що роки 1917-1919 це були гарячі, бурхливі революційні роки. Наприклад, у Чернігові в ці роки декілька разів мінялася влада — спочатку була влада загальноросійська — Львова, Керенського, потім влада Української Центральної Ради, згодом прийшла перша большевицька окупація, далі влада гетьмана, Директорія, окупація білоросійської влади Денікіна, знову українська влада і вкінці московсько-большевицька. Зрозуміло, що такі обставини не давали змоги вести систематичну скавтську працю; вона була дуже утруднена, бо ми діяли то легально, то напівлегально, а то й цілком у підпіллі. Зрозуміло, що в огні та бурі революції українські скавти не могли бути аполітичними, наша “політичність” полягала в тому, що ми не стояли осторонь національно-визвольного руху, брали в ньому активну участь.

*) Ще й тепер не подаю повних прізвищ їх, бо український бойскавтинг уважався і вважається в УССР контрреволюційною організацією.

Частина скавтів-юнаків пізніше пішла навіть на захист Батьківщини із зброєю в руках. Так один із старших скавтів, О. В., був організатором та отаманом Українського Юнацького Добровільного Загону в Чернігові, членами якого було декількох скавтів, а серед них і автор цих рядків.

Багато скавтів працювало в Українській Учнівській Спілці, потім в Українській Юнацькій Спілці м. Чернігова, у “Просвіті” тощо.

Остаточна окупація Чернігова московсько-большевицьким військом, прихід советської влади поклали кінець 1-му Українському Бойскавтському Загонові м. Чернігова. Деякий час старші українські скавти працювали в Українській Учнівській та в Українській Юнацькій Спілках, потім нелегально у Спілці Української Молоді, дехто пішов до лав Армії УНР.

Бойскавтська організація української молоді в Чернігові припинила свою діяльність, але зв’язок між нами, її членами, ще довго не припинявся. Багато моїх друзів загинуло під час війни. Скавт Олександр Усименко загинув десь у боях під Полтавою, Олесь В. у боях у Чернігові, Ю. Н., Б. Р., Д. М., Л. М., О. З., Д. Л., Ю. М. і цілий ряд інших були заарештовані й заслані на північ Росії на смерть до таборів у роках 20-30. Доля багатьох мені невідома, але важливе те, що під час свого дуже короткого існування український скавтинг у Чернігові зумів зібрати у свої ряди, збудити у молодих серцях сміливість, патріотизм, шляхетність, засіяти у їхніх серцях вірність славним заповітам і високу мораль світового скавтського руху.

Про існування українських скавтських частин під советською владою авторові цих рядків нічого невідомо. Леонід Бачинський згадує А. Альохіна, який, нібито за наказом київського Чека (надзвичайної комісії), в 1920 році організував напівлегальну організацію бойскавтів у Києві, “щоб у цей спосіб Чека мала можливість виловити діяльні особи з-поміж української молоді. Всіх членів його організації арештували і зліквідували. Альохіна оправдано і він далі виконував свою лікарську практику в Києві до часу, поки не забила його українська боївка”.*

*) Цитую за Л. Бачинським: “Пласт на Східній Україні”, “Свобода”, 8. 12. 1956.

У томі 6-му Словникової частини Енциклопедії Українознавства, Париж—Нью-Йорк, 1970, с. 2703, згадується, що ніби “після встановлення сов. режиму у деяких містах, наприклад, у Києві, Одесі, Чернігові почали творитися загони так званих ‘юкскартів’, або ‘юків’ (юних комуністів-скартів) під керівництвом колишніх бой-скартських майстрів” і далі “Постановою 3-го З’їзду РКСМ (1920) ‘юки’ були засуджені й ліквідовані в рр. 1921-1923 за аполітичність у вихованні молоді”. Про такий загін у Чернігові авторові цих рядків нічого не відомо.

Авторові цих рядків пощастило пережити жахливі роки громадянської війни, большевицьку окупацію України з горезвісним сталінським та ежовським періодом включно, німецьку окупацію та виїхати у вільний світ. У 1945 році, тобто після 25-річної перерви, у Ганновері, в таборі переміщених осіб, автор знову зустрівся із скартським рухом. Відродилось давнє минуле, я знову був у середовищі українських скартів, знову переживав спільно з ними свою молодість при ватрі. Було почуття, що ти знову молодий, що минулі тяжкі роки були лише страшним сном.

Мущу зазначити, що українська пластова родина прийняла мене — “історичний відламок минулого” — дуже тепло. Мене прийняли до Українського Пласту, визнали всі мої заслуги минулого. Почалась нова сторінка мого скартського, тепер у Пласті, життя, але вже в цілком нових умовах, у дружньому оточенні пластунів з усіх кінців української землі. Спільно з пластунами я zorganizував 13-ий Курінь “Дубова Кора”, брав участь у його праці, у праці Крайової Пластової Ради тощо. Проте, це вже окрема тема, тема праці Союзу Українських Пластунів на еміграції — в даному разі у Північній Німеччині. Може, колись буде написане і про це.

Закінчуючи, мущу підкреслити лише те, що й тоді, майже 30 років тому, у 1945 році та вже тепер, коли мені доходить 72 роки життя, я почуваю себе скартом. Така сила скартської традиції, скартського виховання, такий глибокий відбиток поклало на мою душу пластування в Україні. Бути скартом у житті і ціле життя! Хіба не вимовне і чудове гасло?!...

Скоб! “Дубе, кріпись!”

В. Гридень

АКТИВНІСТЬ ПЛАСТУНІВ ПІСЛЯ РОЗВ’ЯЗАННЯ ПЛАСТУ

Офіційно Пласт не існував. Організація пластова була розв’язана, заборонена поліційно. Та чи ідею, якою загорілись молоді серця, можна вбити, зліквідувати?

Пластовий провід оформив себе в усіх комісіях при видавничій с-ці та кооперативі “Вогні” у Львові. Актив кинувся розбудовувати наші спортові організації та творити нові. Туристичне Т-во “Плаї”, фотографічне об’єднання із своїм журналом, “Карпатсько-лещатарський Клуб” та інші ожили, пожвавили свою діяльність. Організацією таборування молоді зайнялось Українське Лікарське Т-во.

Пласту формально не стало, але він діяв далі, він поширив своє поле засягу, він поглибив зміст своєї праці.

Це були 1930 роки в Галичині під польською займанщиною.

Комусь із куреня Червоної Калини у Стрії прийшла до голови щаслива думка пов’язати таборування та мандрювання з якоюсь практичною метою. Отож вирішили вони піти слідами славних Українських Січових Стрільців, що боролись проти Москви по австрійському боці. Так вони зайшли на Маківку, що рясно скроплена ворожою й нашою кров’ю. Відшукали забуті могили наших УСС-ів, впорядкували їх, обгородили й запросили дооколичніх людей на панахиду. Маківка стала національною прощею здороводумаючого молодого покоління, джерелом духової наснаги.

Пласту не стало, бо польська влада розв’язала його. Та щасливий почин щорічних мандрівок до могил наших борців розрісся до величної національної маніфестації, що муляла очі непевним свого завтра займанцям.

У 1936 році впорядкуванням могил на Маківці займався підсилений пластовим активом Український Студ. Клуб. Вони квартирували на горі цілий тиждень. Вдень наводили лад на цвинтарі, а вночі пильнували, щоб ворожа рука не зніве-

чила, не збезчестила могил наших братів. У першу неділю липня Маківка ожила. Стежками, ярами, а то й прямо з лісу підходять організовані групи молоді. Кожний вільний клаптик на поляні зайнятий пестрими китарами, різноколіровими хустинами. На брамі вільно лопоче на гірському вітрі наш прапор. А з підвищення почот священників править панахиду за упокій душ... Та ще не пролунали слова "Вічна пам'ять", коли десь біля брами крик, метушня, а потім люди в паніці кидаються прямо у звір. З трудом паніку втихомирено. Панахида добігає кінця.

А напроти цвинтарних воріт було розбитих щось шість шатер. Це група перемиських пластунів запросила в сусіди пластунів із Золочева, що їх привів друг Б. Гошовський. Ще зранку передбачливі пластуни запаслись кількома відрами джерельної води та обгородили свій табір воринням. І не намарне. Бо ось тепер, після паніки, до того табору почали зносити потурбованих, зомлілих, покалічених. Старші перемишляки дають всьому лад, а дівчатка із Золочева на практиці проходять курс першої допомоги.

Болехівський комуніст хотів зірвати із щогли національний прапор. Йому не дали змоги зробити це, постала суматоха. Комуніст згинув, роздавлений під ногами, розхвильованої товпи, що не знаючи, що властиво діється, зчинила паніку. Важче потурбованих було п'ять осіб, а легше може з десять.

Коли люди розійшлися, пластуни направили поламану огорожу, позбирали погублені в паніці речі. Дівчата віднесли їх до поблизького Гребенова, щоб переховати. Ще спільна молитва під центральним хрестом і "До по-ба-чен-ня на черговий рік!"

**

Проголошення самостійності Карпатської України широким відгомном відбилась по всіх закутках західних земель України. Ми протестували проти вмішування Польщі у справи молоді української держави. Польська "вулиця" організувала напади на наші установи. Спеціальний громадський комітет офіційно звернувся до "Плаю", що гуртував тоді на пластових зразках кількадесят молодих ідейних ремісників із Перемишля, щоб допомогти в обороні національного майна. "Соколи" мали доставити оборонців, а "Плай" навести розвідку та зв'язок.

Варто було побачити в тих часах всюдиприсутнього костистого Влодка Кашицького, або дрібного Кряка чи Павлівця, що зуміли пролізти там, де нікому, здавалося, цього зробити було неможливо. Поляки скаженіли, бо куди не кинулись, скрізь натрапляли на приготований відпір.

Коли ж у місті притихло, Кашицький з кількома найвірнішими пішли на Лемківщину приготувати шляхи переходу для охотників стати на захист відродженої держави за Карпатами. Три шляхи вони przygotowили, а один навіть коловий. Чи користав хто з тих шляхів, мені не відомо, бо я опинився за ґратами в той час. Кашицький та ще двоє дівчат із тогочасного "Плаю" були заприсяженими членами підпільного Пласту. Кашицький — слюсар-зварювач, Кряк — друкарський працівник, Павлівець — кравецький челядник. Всі вони любили батьківщину, любили волю й бажали бути корисними для своїх, як їх учив пластовий закон. Пласт був зліквідований, але ідея діяла й діє досі.

В. Гридень

МІЙ ШЛЯХ ДО "ПЛАЮ"

У Галичині, як і на Волині, пластову організацію польська влада розв'язала. Та пластова ідея жила, шукала собі нових шляхів.

Винятком і рівночасно парадоксом у нашій дійсності в Польщі було дальше легальне існування Пластового Куреня ім. 22 Січня в Кракові. Існував він на тій підставі, що заборона відносилась до т. зв. східних воевідств Польщі, а Краків лежав вже поза межами, визначеними заборонаю. Принаймні ми так собі інтерпретували закони й продовжували спокійно пластову працю. Курінь наш, опертий в першу чергу на студентській молоді, охоплював також новаків та новачок, дітей наших заточенців, що примушені були постійно жити в Кракові.

Офіційного зв'язку зі Львовом ми в ті перші роки не втримували зовсім, щоб якнайдовше продовжити можливість нашого організованого життя. Та проте, користаючи з усяких ферій, ми контактувались з видатними пластунами в краю та обмінювались плянами й турботами.

І ось мені доручено в 1930 році обговорити з Цьопою Паліїв, що працювала в той час у Перемишлі, деякі справи, зокрема постачання потрібних нам виховних матеріалів для новаків. Цьопу я зустрів випадково на вулиці. Ішла саме на якісь сходи, і ми розмовляли йдучи. Коли ж ми опинились під будинком Мищанської Каси, Цьопа запропонувала мені зайти подивитись, як вони в Перемишлі ведуть пластову працю серед ремісничої молоді.

Цьопа зайняла місце за столиком, немов у класі, а на кріслах розсілось може з п'ятнадцять замурзаних хлопчаків віком від 14 до 17. Цьопа вела нормальні пластові сходи з короткими гутітками, поясненнями та іграми. Одна іновачія була — це читання уривків спогадів польського полковника Ліса-Куплі. Уривків, де говорилось про роль польських скавтів у відбудові польської держави. На цих сходинах саме говорилось про ту величезну й відповідальну та повну посвяту працю пластунів на землях Східної України в ролі розвідувачів, кур'єрів та провідників для всяких емісарів. Пам'ятаю, що з самого київського гуртка згинуло понад 60% тих юних хлопців та дівчат.

**

Довго мені з голови не сходила думка про цю корисну й конечну працю, що її вела Цьопа з тим гуртком ремісників, згуртованих у перемиському "Плаю", краєзнавчому Т-ві, зареєстрованому на окремому статуті, отже зовсім легальному. Та далі студії, потім виїзд на Волинь, далі Береза Каргузька до певної міри притемнили мої пляни щодо поширення тієї прекрасної ідеї. Я лише був постійно поінформований про дальшу долю того гуртка та поробив певні заходи для організації подібної праці в Крем'янці на Волині. Вже навіть вніс був статут для затвердження, мав уже молодь поінформовану про все і дуже гарну. Тим разом це в більшості були учні українських гімназій та семінарії. Та Береза перекреслила все.

Коли ж після Берези я вернувся до Перемишля, то старався не ангажуватись у ніякі організації, щоб не наразити їх на переслідування з боку поліції, бож ми, березняки, були під постійним поліцейним наглядом. Яке ж було моє здивування, коли одного дня до мене приступила Марійка М. з молодим хлопцем кремезної постави й дуже кострубатого вигляду.

Вони запропонували мені обняти провід саме молоді з "Плаю", яка залишилась у тому часі без проводу. Цьопи вже кілька років не було в Перемишлі, а виховані нею пластунки чи пластунки теж розсипались по світі. Тайні гуртки в обох гімназіях не могли афішуватись ані виступати поза рамками своєї школи.

І так моя мрія допомогти в праці над самовихованням тієї ідейної молоді несподівано здійснилась. Правда, я довго відмовлявся, висував всякі мотиви, неознайомлення, непідготованість і отой поліцейний нагляд, та Влодка Кашицького, отого завзятого речника самої молоді, всі мої аргументи не переконували. Він на все мав готову відповідь, і я цей відповідальний обов'язок прийняв.

Кашицький обіцяв зайнятись зв'язком з пластовим проводом, взяв на себе весь організаційний тягар. Марійка М. зобов'язалась вести сходи як досвідчена пластунка, а я мав би зайнятись самим плянуванням праці, приготуванням матеріалів та загальним наглядом і порадами. І мушу сказати, що саме оті роки напівлегальної праці з тими колись замурзаними челядниками чи варстатовими хлопцями, які втікали з села до міста, щоб не сидіти батькам на карку — були моїми найкращими, найпродуктивнішими роками в житті. Ніколи перед тим і ніколи потім я не відчував такого вдоволення з вкладеної праці, як тоді. Бо я наочно мав змогу переконуватись, як вони, оті неприйняті чужим містом хлопці, ставали невід'ємною частиною того напівчужого міста. Як вони вросли в ґрунт, ставали рущіями того віками занедбаного нашого міського елементу. Як їхня національна свідомість розширялась, як вони самі реагували на ворожий натиск, як самі шукали шляхів для оборони й для наступу.

Ми публічно не афішувались. Зате внутрі вели дуже інтенсивну працю над собою. Ми поставили собі за ціль з кожного плаївця зробити як не організатора подібної молодечої організації, то її духового провідника. Чи це нам вдалось? Може хтось з к. плаївців ще живе, може прочитає оті рядки. Тоді зможе дати свідоцтво правді.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

(Виготовлено на основі матеріалів "Історія Пласту у Великобританії", що готується до друку)

Великобританія стала після другої світової війни однією з країн нового поселення українців.

Сюди після війни приїхало біля 5,000 українців — вояків польської армії, понад 8,000 вояків Дивізії "Галичина" та кругло 22,000 добровільних робітників із таборів переміщених осіб в Австрії та Зах. Німеччині.

До приїзду добровільних робітників було тут тільки двох незверифікованих пластунів-сеньйорів, які, зайняті повністю на суспільно-громадському полі, не мали часу подумати про будь-яку пластову діяльність.

Коли ж із Німеччини та Австрії почали напливати сюди добровільні робітники, серед них знайшлося також певне число пластунів, які були членами оновленого Пласту в Німеччині та Австрії. Хоч велика більшість із них не мала великого пластового стажу, бо, після двох-трьох років у пластовій організації, вони почали роз'їздитись по широкому світі, то все ж таки за той короткий час вони встигли так полюбити свою організацію і пластове життя, що стали її патріотами на все своє життя, і коли тільки знайшлися в нових обставинах у новій країні поселення, почали відшукувати одні одних і налагоджувати між собою контакти і зв'язки, а навіть самотужки організуватись у більші або менші гуртки й налагоджувати пластову працю.

Так напр. постав на початку 1948 р. гурток старших пластунів "Степові Орли" в гостелі Павндоа біля Бістеру в Оксфордшир, який об'єднував 11 членів, на початку 1950 р. створився мішаний пл. гурток у Ноттінгамі, гурток ст. пластунів у місті Перт, складений із 6 членів, гурток пластунок "Верховина" у Брадфордї.

Пл гуртки поставали також у інших місцях Великобританії, але їх існування було коротке, пластуни з готелів роз'їздилися у різні місця праці, зв'язок між ними переривався, творилися знов нові гуртки і знов переставали існувати з різних причин.

Певну спробу якогось організаційного оформлення ст. пластунів на цілому терені Британії зробив був ст. пл. Т. Ата-

манюк, який приїхав був до Британії із брит. окуп. зони Німеччини з повноваженнями крайової пластової старшини зайнятися організацією старшого пластунства у Великобританії.

Скликав він навіть був з'їзд старшого пластунства до Лондону на весну 1948 р., у якому, за свідченням учасників, взяло участь близько 200 пластунів і пластунок, але поза те справа далі не вийшла.

При кінці 1947 р. приїхала була також сктм. Цюпа Паліїв, уповноважена Головної Пластової Старшини Світового Союзу Пластунів для справ Пласту у Великобританії. Вона спершу зайнялася організацією української дітвори, щоб приготувати з неї матеріал для новацтва, і приглядалася до праці Т. Атаманюка, а після відкликання його повноважати пластовою владою вона обняла провід цілого пластового життя у Великобританії.

Вона доручила зареєструвати пластунів на терені держави, і в відповідь на це 138 пластунів, включаючи 10 сеньйорів, 50 ст. пластунів, 27 пластунок, 6 юначок, 22 новачки і 23 новаки, зареєструвались.

До помочі уповноваженій ГПС іменувала пл. сен. д-ра Анну Герасимович і пл. сен. Ярослава Гавриха як зв'язкових до головних квартир скавтів та скавток у Великобританії, вони були в тих квартирах зголошені і як такі прийняті.

Ц. Паліїв спершу робила спроби, чи не вдалося б оформити Пласту як автономної організації при згаданих головних квартирах. У тих справах двічі приїздив голова КПС д-р Фіголь, який у товаристві д-ра А. Герасимовича та Я. Гавриха мав у тій справі розмови у згаданих гол. квартирах, але задовільної розв'язки знайти у справі не вдалося.

Треба було знайти іншу розв'язку організаційного оформлення Пласту, і таку розв'язку знайдено, вибравши для Пласту форму клубу. Нав'язуючи до крайової традиції, пластову організацію названо Клубом виховних осель і мандрівок (КВОМ).

Перші основуючі Збори КВОМ-Пласту відбулися 14 січня 1950 р. у м. Брадфордї. На тих Зборах вибрано крайовий пластовий провід Пласту, управу, а першим її головою був обраний ст. пл. Михайло Бучок.

Сктм. Ц. Паліїв обняла опіку над КВОМ та й далі виконувала свої функції уповноваженої ГПС для справ Пласту

у Великобританії, безперервно аж до виїзду до Канади 17 травня 1952 р.

Головна Пластова Старшина затвердила КВОМ як крайову пластову організацію у Великобританії.

Так на терені держави постала друга, побіч Союзу Українців у Великобританії, українська організація. Її завданням було організувати і виховувати українську молодь.

Після виїзду Ц. Паліїв до Канади уповноваженою КПС для справ Пласту стала пл. сен. д-р Анна Герасимович, а від 1956 р. вона була також головою КВОМ-Пласту (з кількома річними перервами) аж до смерті 9 грудня 1971 р.

Пласт у Великобританії нараховує тепер кругло 300 членів. Частина з них, з огляду на розсипання в терені, є самотниками, а більшість зорганізована у 7 станицях.

Головою КПС під теперішню пору є пл. сен. Я. Іваницький.

Роман Барановський, ЛЧ.

ПЛАСТ У БУЧАЧІ

(Цей спомин про Пласт у Бучачі — це трохи скорочена його форма, що появиться у збірнику “Бучаччина”, який тепер друкується.)

Роки 1922-1924 у Галичині позначились великою активністю пластового руху. По всіх містах засновуються при гімназіях пластові гуртки, які оформлюються в полки, звані пізніше куренями.

У цьому не залишився позаду і Бучач. З ініціативи активніших учнів місцевої гімназії: Івана Білоскурського, Івана Боднарука, Романа Барановського та ще одного, якого прізвища, на жаль, не можемо виявити, засновано Пласт при державній гімназії.

Офіційним його опікуном перед гімназійною владою був о. Адріан Добрянський, катехит і вчитель української мови і літератури, знавець Шевченка, щирий патріот, заступник і приятель шкільної молоді, яка його любила й шанувала.

Пласт у Бучачі спочатку належав до станиславівського полку, але швидко оформився в самостійний мішаний ХХХ полк ім. Маркіяна Шашкевича.

Він складався з трьох гуртків хлопців і двох гуртків дівчат.

Сходини пластових гуртків відбувалися регулярно кожного тижня не в будинку гімназії, як цього можна було б сподіватись, але в приміщенні Т-ва Ощадностей і Позичок “Праця” (пізніше Українбанку) за дозволом його директора Остапа Сіяка, щирого приятеля молоді, який виконував ролю опікуна Пласту з боку українського громадянства.

У програму сходин входили: вивчення пластового закону, пластові вмілості, гутірки тощо. Читання журналу “Молоде Життя”, яке кожний передплачував, було обов’язкове.

Крім того, полк організував прогулянки до ближчих і дальших околиць Бучача, головню до Бучацьких Гаїв. А щоб це не привертало надто уваги влади, прогулянки відбувались за участю старших громадян, і виглядало це, ніби батьки разом з дітьми виходили на прогулянку чи відпочинок.

Організовувано теж прогулянки і в дальші місцевості, напр., до Підліся, відвідати там пам’ятник патрона нашого полку Маркіяна Шашкевича, або на гору Маківку, відому з боїв УСС під час Першої Світової Війни.

У рр. 1925-1930 наш полк майже повністю брав участь кожного року вліті у пластових таборах на Соколі коло Підлютого, висилаючи туди своїх пластунів.

Часті були виїзди наших пластунів і пластунок на села з нагоди різних свят, вистав та зустрічі з громадянством, зокрема з сільською молоддю, що мало незвичайно позитивний вплив на формування їхньої національної гордості.

Великою подією в життю полку були перші пластові іспити, які з рамени начального пластового проводу провів сктм. О. Бойчук із Станиславова.

Великим ділом пластунів у Бучачі, по лінії їх громадської діяльності, було упорядкування стрілецьких могил на цвинтарі в Нагірянці. Польська поліція кривим оком придивлялася тим роботам, а коли, під час Зелених Свят, пластунки в одностроях взяли організовану участь у поході на ті могили і їх посвяченні, дирекція гімназії Пласт заборонила. Це було 1924 року.

Хоч Пласт перестав існувати легально, він продовжував свою діяльність у підпіллі. Його нелегально вели далі автор цих рядків, Іван Білоскурський та інші. Сходини тепер від-

бувались таємно в канцелярії о. декана Д. Нестайка, діда Р. Барановського, на приходстві в Нагірянці, за його згодою. Ми там сходились раз на тиждень і вели свої зайняття. Часом ці зайняття затягалися довго, і тоді пок. пані Стефанія Нестайкова з Підвисоцьких (молодша) остерігала нас, щоб говорити тихіше, бо вона мусить класти свою малу доню спати.

Для кращої конспірації і збереження конечних заходів обережності на випадок можливого викриття і небажаних наслідків, існуючі два гуртки сходились якийсь час окремо, так що один не знав про існування другого.

Влітку Пласт провадив свою діяльність серед природи. Виявом такої діяльності був пластовий табір, влаштований в ліску о. Євстахія Барановського, пароха Рукомиша і Заривинців. Він не тільки дав згоду на це, але й добрі батьківські поради, як себе найкраще законспірувати. Табір тривав два тижні, відбувся під проводом Р. Барановського. Взяло в ньому участь 12 пластунів.

Так продовжував Пласт свою діяльність аж до виїзду Р. Барановського та І. Білоскурського на студії закордон. Тим часом члени Пласту, які залишилися, стали старшими пластунами, оформилися в курінь старших пластунів, який далі проводив свою діяльність таємно. Сходи́ни відбувались в одній із кімнат монастиря ОО. Васи́ліян. Так воно було мабуть до 1932 року, коли на останніх сходах куреня постановлено припинити діяльність з огляду на те, що деякі пластуни виїхали на студії і що не було змоги вести діяльність серед природи. Останнім курінним пластового куреня (таємного) в Бучачі був ст. пл. Т. Дани́лів.

Нині, як ще ніколи в історії, кожен має бути людиною в людстві, щоб кожним нервом відчувати його болі й тривоги. Нині особливо кожен мусить погувати себе органічною гаскою великого собору людської цивілізації, всім своїм еством бути пружним каменем у цьому соборі, щоб самовіддано тримати на собі його споруду. Бо хай вона де в гім недосконала, недобудована і вже зістарена, але вона — єдиний храм людського духа, і нам її добудовувати, а не будувати на новому місці.

Євген Сверстюк

Куток Пластприяту

Д-р О. Фундак

ІНТЕГРАЦІЯ ПЛАСТУ І ПЛАСТПРИЯТУ

Пластприят зорганізований на те, щоб дати Українському Пластові моральну і матеріальну підтримку. І так гуртки Пластприяту допомагають Пластові у виховній праці, інформують українське громадянство про Український Пласт, стараються придбати потрібні фонди та допомагають організувати літні табори, різні імпрези і т. д.

Ці важливі завдання і праця Пластприяту не були відзеркалені в загальній організаційній системі Пласту. Хоч гуртки Пластприяту являлись окремими організаціями, у пластовій організації вони не мали ніякого "статусу". Правда, кожний гурток міг вибирати делегата на крайовий пластовий з'їзд, де одна́че він мав тільки дора́дчий го́лос, права го́лосува́ння він не мав.

24-го листопада 1973 р. Головна Пластова Булава прийняла новий Правильник Гуртка Приятелів Українського Пласту (Пластприяту). З його проголошенням втратили ва́жність всі дотепері́шні прави́льники гуртків Пластприяту, що діяли на терені пооди́ноких крайових пластових старшин.

Уведення одного правильника для гуртків Пластприяту в усіх країнах світу — ва́жлива справа, але ще ва́жливі́шим є те, що Пластприят став складо́вою части́ною пластово́ї організації.

В наслідок інтеграції Пласту і Пластприяту гуртки Пластприяту стату́тово стали складо́вою части́ною пластово́ї станиці́ так само, як кожна пласто́ва части́на, напри́клад, сеньйори, юнаки і т. п., і вони тепер діють, у рамках прави́льника Пластприяту і стату́та Українського Пласту.

На основі нового прави́льника гуртки Пластприяту одержали право виби́рати своїх делегати́в на крайовий пластовий з'їзд з правом го́лосува́ння, а при тому таке саме право маю́ть

З члени управи і голова провірної комісії гуртка на загальних зборах пластової станиці.

Далі, голови гуртків Пластприяту тепер входять у склад місцевих станичних старшин як їхні повноправні члени, де вони також реферують справи гуртка Пластприяту, включно з заввагами щодо пластової праці станиці.

Новий правильник дає кожному членові гуртка Пластприяту статутове право зголошувати голові помічення і критичні завваги щодо праці гуртка і пластової діяльності на терені своєї місцевости та бути приявним, правда — без права голосування, на загальних зборах пластової станиці і на крайовім пластовім з'їзді.

З другого боку, новий правильник вимагає, щоб представник станиці брав участь у засіданнях управи гуртка, а кожночасний голова станичної ради був з уряду членом провірної комісії гуртка Пластприяту.

Згідно з новим правильником, гуртки Пластприяту мають влаштовувати свої імпрези в порозумінні і за згодою станичної старшини, з якою вони також мусять узгоджувати всі виступи назовні.

Також гуртки мають обов'язок повідомляти пластову старшину про засідання своєї управи, про прийняття і звільнення членів, та пересилати їй писемні звітлення членів управи і протокол заг. зборів гуртка у двох примірниках.

Користь нового правильника Пластприяту в першу чергу в тому, що він забезпечує взаємну поінформованість і координацію праці Пласту і Пластприяту, які напевно спричиняться до скріплення пластової організації та її праці.

Новий правильник Пластприяту дає його членам певний статус у пластовій організаційній системі. Що більше? Батьки і приятелі пластової молоді мають не тільки означені обов'язки і права, але відтепер вони є також співвідповідальні за дальший розвиток і долю Українського Пласту.

Новий Правильник Пластприяту створив нову ситуацію, а в наслідок цього напевно виникнуть проблеми і труднощі. Одначе при введенні правильника в життя обидва партнери повинні виявити взаємне виrozumіння і тісну співпрацю.

Треба очікувати, що координація праці та співвідповідальність Пластприяту за дальший розвиток Українського Пласту значно спричиняться до його організаційного зміцнення та посилення його праці.

Виховні справи юнацтва

Володимир Гоцький

ОБНОВІМ ТРАДИЦІЮ МАНДРІВНИХ ТАБОРІВ

(Доповідь виголошена на курсі пл. виховників у Лондоні, 1973)

Не можна говорити про мандрівні табори абстрактно у відірванні від середовища, від простору, від обставин чи від часу. Середовищем, у якому приходить ся говорити, була Пластова Організація на західноукраїнських землях та молодь, яка в тих часах цікавилась мандрівними таборами. Простором, на якому відбувалися мандрівні табори, були українські землі окуповані Польщею, конкретно простір Галичини, Волині та Підляшшя. Обставини були теж своєрідні. Хоч ми були громадянами польської держави, але почували себе насильно втисненими в те громадянство і тому у більшості випадків заперечували право займанця розпоряджатись на нашій землі. Це в свою чергу викликало репресії займанця, які щодо Пласту чи мандрівництва позначались на обмежених можливостях порушати ся поза рамки свого повіту чи у приграничній смузі. Часто мандрівки кінчались арештом та відставленням під поліційною ескортою до місця постійного замешкання. Щоб уможливити пластунам свободне (умовно) мандрування, треба було заздалегідь старатись про всякі дозволи не лише від центральних властей, але теж і згоду місцевих чинників на теренах, де мали порушати ся мандруючі групи.

Час, про який мова, це період між двома останніми війнами. Але й той 20-літній проміжок часу прийде ть ся поділити на: до розв'язання Пласту в 1930 р. і від розв'язання до вибуху другої світової війни в 1939 р. У першому проміжку табори відбувалися з рамени Пласту, організації толерованої польською владою, але шиканованої всякими обмеженнями. Після розв'язання Пласту пластова життя велос я далі частинно нелегально в тайному Пласті, частинно явно від покришкою Українського Педагогічного Товариства, Комісії Ви-

ховних Осель чи Туристичного Товариства "Плай" і т. п. У першому періоді табори мали характер суворо пластовий і були організовані виключно для пластової молоді. У другому як сталі, так і мандрівні табори вели пластуни, але участь була мішана.

Коли говоримо про мандрівні табори, то маємо автоматично на думці мандрівні табори молоді. І зразу накладається питання, чому говоримо про мандрівні табори, а не про мандрівки. Мандрівні табори — це явище зумовлене вимогами пластового самовиховання. Мандрівний табір різниться від звичайної мандрівки тим, що як в організації його, так і в способі проведення є всі ті виховні елементи, якими користується пластова організація для самовиховання та для самовдосконалення. Мандрівки того елементу або не мають зовсім, або мають його лише частинно. Мандрівка — це погоня за емоціями, за пригодами, це пізнання країни, по якій мандруємо, це врешті форма відпочинку після галасливого міського життя чи томлячої праці. Натомість мандрівний табір — це продовження пластової системи — виховання молодих характерів, це попри фізичну заправу гарт духа у всяких труднощах мандрівного життя, у при звичаюванні до самодисципліни та точності у виконуванні намірених і визначених рамками табору програм зайнять тощо.

Коли пластові табори побіч виховної програми мають характер радше відпочинковий, де таборовикам не приходиться турбуватися такими щоденними справами, як проблема спання, їди, води, у мандрівних таборах саме беруть до уваги всі оті щоденні проблеми, які мусять розв'язувати самі таборовики так званою ротаційною системою, про що скажемо окремо.

З того бачимо, що мандрівні табори — це гейби надбудова над сталими таборами для практичного пластування в природі протягом довшого промежутку часу, від двох до чотирьох тижнів.

Вік 7 до 12 року життя — це час навчання, час засвоєння законів природи, законів стислих наук. Дитина тоді виходить з-під впливу матері, а переходить під вплив школи. Врешті час від 12 до зрілості — це час передумання, час аналізування завченого, час роблення висновків, перших само-

стійних кроків. Часто той період називаємо часом внутрішнього бунту.

Коли молодші школярі сприймають усе завчене як правду, не аналізуючи фактів, то школярі старші починають аналізувати поодинокі факти й у висліді приходять часто бунт проти родини, проти школи, проти суспільного ладу, проти цілого світу.

І пластова організація саме для того періоду, назв'їм його період дозрівання, період внутрішнього бунту, знайшла чудовий вентиль безпеки. Бунтуєшся проти родини, проти шкільної дисципліни, проти довкільного світу із своїми твердими законами, часто дуже несправедливими — маєш можливість відірватися від тих проблем, вийти в природу, де панує один закон, закон краси, порядку та боротьби за життя. Маєш можливість пізнати свої власні сили фізичні та духові в щоденному поборюванні природних перешкод. Маєш можливість пізнати на практиці систему самодисципліни, конечної в суспільному житті, в атмосфері прихильній і зрозумілій серед ровесників. Маєш можливість привчатись до відповідальності за цілість завдання, яке поставлено перед собою, бо завдяки отій ротаційній системі в мандрівних таборах поруч проводу, що підготовляє табір, все керівництво як ведення згідно з програмою траси мандрівки, так і щоденних зайнять та господарських обов'язків лежить на визначуваних щоденно нових учасниках. Провід тільки наглядає та у наглих випадках лише встряває в життя самого табору. Всі щоденні зайняття виконують учасники, яких щоденно назначує провід. Так вони ознайомлюються з обов'язком перед гуртом та з відповідальністю за гурт ними ведених. Тут саме виявляється пластова зарядність у тяжких моментах, зрівноваженість у непевних кліптивих ситуаціях. Крім практичного пластування, виробляються у молодих людей громадська відповідальність та розуміння, що в кожному суспільстві мусять правити певні закони й ті закони мусять бути шановані. Це дає знамениту заправу на майбутнє, а в моменти зламу, внутрішнього бунту, це практичне лікарство, без моралів, без каральних конвенцій.

Ознайомившись у загальному із середовищем, тереном дії, часом та довкіллям і зорієнтувавшись у засадничих ріжницях між сталим табором молоді і мандрівним та виховни-

ми вартостями останнього, — можемо приступити до практичних завважень щодо підготовки та організації мандрівних таборів, пам'ятаючи про терен, час та середовище, в якому вони відбувались. То значить, що наші міркування мають лише пізнавальну вартість, а не практичну на нинішній час та на наші сучасні обставини.

Ми знаємо, що табори в засаді поділяються на чотири групи. Відпочинкові, виховні, інструкторські та табори праці. Залежно від місця розташування та окремої спеціалізації табори можуть бути: сталі в будинках, під шатрами щораз на іншому терені, високогірські, водні. Щодо віку маємо: новацькі, юнацькі, старшопластунські.

Мандрівні табори у минулому були у нашій практиці такі: сухопутні піші, сухопутні наколесницькі, водні каюкові, водні вітрильні.

Плян вступної підготовки

1. Визначення характеру табору, в залежності від потреб та можливостей.
2. Означення віку учасників у залежності від першої точки.
3. Обмеження числа учасників для справного проведення завдань.
4. Підбирання провідного складу, відповідального за табір у складі: комендант, обозний, господарський.
5. Загальне визначення траси та в'єднання потрібних дозволів.
6. Призначення точної дати та місця збірки для вимаршу.
7. Визначення коштів, конечних для прохарчування та транспорту учасників.

Конкретний плян

1. Усталення виховної програми на час таборування згідно з характером табору.
2. Розподіл виховної програми на поодинокі дні.
3. Розподіл гутірок та запрошення відповідних доповідачів до спеціальних гутірок у певних місцях траси.
4. Намічення місць для ватр чи для участі у всяких громадських імпрезах.
5. Розроблення господарських справ:
 - а. виряд загальний кухонний, шатра, технічний тощо.

- б. виряд максимальний особистий кожного учасника.
- в. устійнення, що з харчів брати, а чого не брати зі собою.
- г. медична перша допомога.

Проби витривалости

1. Марш на витривалість при мінімальних відпочинках.
2. Нічний марш по можливості у грозову погоду.
3. Переправи через ріки чи озера без користування нормальними засобами переправ (мости, човни, пороми).
4. Один день без теплої їди при обмеженій порції сухої поживи.

Розваги

1. Спів під час маршів.
2. Купання під час відпочинків.
3. Вечірні ватри та вільні жарти.
4. Участь у громадських імпрезах даної околиці і т. п.

Роди мандрівних таборів залежно від пляну виховної праці

1. Випробування пластових уміlostей на практиці — підготовка до проб.
2. Проведення спеціалізації у таких ділянках, як:
 - а. картографія і теренознавство на практиці.
 - б. зарисовка терену чи нововідкритих стежок.
 - в. природознавство (низинне, болотяне чи високогірське).
 - г. народня ноша.
 - г. пізнати побут мешканців даного району.
 - д. впорядкування воєнних та національних пам'яток.
 - е. участь у маніфестаційних обходах.
 - ф. пізнання пам'яток культури.

Нині мандрівні табори мають необмежені можливості, як щодо теренів, так і щодо часу та засобів порушування. Тому теж і способи організації є інші. Але мета одна. Попри самовдосконалення пам'ятати про потреби своєї Батьківщини та наші зобов'язання супроти неї. Зобов'язання, наложені на нас природною приналежністю до кровної спільноти та нашою свідомістю прийнятих добровільно на себе обов'язків.

ПОЛЮВАННЯ НА КЕНГУРУ (3 подій у пластовому таборі)

По обіді, коли кілька пластунів закінчили роботу біля будови басейну та споруджування нових приміщень, зайшов сусідній фермер, австралієць Рон. Йому часом скучно бувало на фермі, коли не було праці, і він приходив по-приятельськoму до пластового табору побалакати та пожартувати. Пластуни також звикли до нього, як до свого. Іноді він приносив сaдовини — яблук чи слив, або й картоплі чи молока.

— Ходіште, хлопці, до мене, — сказав на цей раз Рон, — послухаємо разом радіо чи подивимось телевізійну програму: сьогодні ж перегони...

Трохи погмонівши, Юрко з Михайлом пішли до Рона. Його ферма розкинулась праворуч від дороги, оточена лісом, що поліз з одного боку на горби та узгір'я. Деся далі під лісом паслися його корови.

Після телевізії дружина фермера, Неля, запросила до чаю. П'ючи, розмовляли про роботу при копанні басейну, про ціни на ділянки в цій місцевості і, нарешті, про кенгуру, що часом роблять шкоду Ронові.

— Тепер, — сказав австралієць, — є багато молодих кенгуру, з них добре м'ясо. Чом не заб'єте собі якого?

— Але ж шкода їх нищити, — озвався Юрко, пластун з малими чорними вусиками, — гарна ж і мирна тварина, жалко стріляти...

— Та вони гарні для вас, а нам раз-у-раз роблять шкоду: то городину витовчують, поз'їдають, повиривають, то заберуться в садок по яблука, мов злодії.

— Що, люблять яблука? — із здивуванням запитав Михайло, що більше слухав та попивав чай.

— Та якби тільки їли, а то, бісові душі, не тільки з'їдять, як перепсують, позривають навіть зелені, — розповідав Рон. — Якось надвечір я ліг у садку на сіні спочити. Аж дивлюсь — з боку горішнього лісу перемахнуло через дротяну огорожу двоє. А яблук вже поспівали. Яблуні, правда, у мене височенькі, так не дістануть багато. От вони почали: підскачуть футів на вісім догори, зірве яблуко й кине додолу. І то по черзі — то одне, то друге. Їм, видно, подобається така робота.

Пластуни з цікавістю слухали Рона, що повільно розповідав. Він був неголений і в коротеньких штанцях, в яких любив проводити все літо.

— А стрибати вони майстрі, — продовжував австралієць, — часом їдеш автом дорогою через ліс, то воно, мов умисне, як плигне через авто з одного боку дороги на другий. І то ніби спеціально чекає, поки проїжджатимеш. Багато їх і гине на дорогах, особливо вночі, коли фари засліплюють їм очі, і вони тоді не тікають з дороги... Добре, що тепер не приходять до нас хоч дикі свині, бо від тих було б ще більше шкоди.

— А хіба тут у лісах є й дикі свині? — запитав Юрко.

— Та тут тепер немає, а там далі, миль за 30, то ходять цілими табунами.

Уже заходило сонце, коли пластуни поверталися до своєї оселі. Навколо широкої пластової площі розлягалися з усіх боків ліси. В лісі ще дзвеніли голоси пташок.

— А я таки піду на полювання, — сказав по надумі Михайло, — може, зваримо юшки з м'ясом.

— І тобі не шкода бити таку делікатну тварину? — сказав Юрко. — Ти б краще поїхав завтра полювати на свиней. Може б, і я з тобою...

— А, за сім верств кисілю їсти, — відповів Михайло приказкою. — Жарти, їхати за тридцять миль, коли тут під носом кенгуру скачуть...

І він, взявши свого фльоберта, що привіз з собою, пішов навпростець через площу, побіля будованого басейну, ліворуч до лісу, що темною густою шапкою вкривав невисоку гору, починаючи від самого потічка. Михайло був комбатантом, його дочка була в Пласті, і він часто приїздив разом з іншими помагати при будові приміщень та басейну. Він був широкоплечий, міцної будови, хоч невисокого росту.

Ледве він наблизився до лісу, як ніби спеціально, назустріч з лісу з'явилося кенгуру. "Ну, мені сьогодні повезло", — подумав він і, наблизившись на 20-30 футів, вистрелив, майже не цілячись. Кенгуру похитнулось, але, на Михайликове здивування, навіть не тікало, а сиділо непорушно на місці.

— Невже не влучив, — подумав він, але підходити близько боявся. Тоді вистрелив удруге, і тварина, мов підкошена, впала на землю. Тепер він вирішив, що можна сміливо йти і, зваливши на плечі, нести до хати. Але в той момент, коли він

уже хотів брати, тварина схопилась, щоб тікати. Лишивши на траві свою рушницю, Михайло кинувся до неї і ззаду схопив обома руками за шию. Та кенгуру, як виявилось, ще мало досить сили: воно кидалось на всі боки, підскакувало, пробувало вирватись, тягло за собою, а мисливець бовтався в нього на спині, боячись випустити. За п'ять хвилин воно так його витрусило та подряпало, що ледве тримався і був весь мокрий.

— Як випущу, — казав сам до себе, важко дихаючи, — то воно може розідрати мене своїми лапами. Він не раз чув, що ранені кенгуру часто кидаються на напасника і пазурями, мов ножами, можуть сполосувати тіло або й зовсім скалічити. І він приклав останні зусилля, щоб не випустити своєї жертви з рук. А воно не припиняло вириватись: відштовхуючись лапами від землі, щоразу підкидало Михайла догори, хропло, рвалось уперед, вертілось на всі боки, щоб вирватись. Його руки вже сочилися кров'ю, він уже не рад був, що пішов на полювання. За якихось 10-15 хвилин Михайло вже не витримав і пустив тварину. На щастя, вона не кинулась на нього, а відразу пострибала в ліс.

Мисливець помітив, як її права передня нога безвільно бовталась, звисаючи донизу. Для бігу кенгуру вживають тільки задніх лап. Коли посуваються поволі, користуються теж передніми лапами й хвостом. Михайло гукнув щосили на допомогу до хлопців. Але Любомир та Юрко, почувши постріли, самі вже наближались до лісу, щоб допомогти нести здобич.

— Швидше ходіть, може доженемо поранене кенгуру! — казав він, коли вони наблизились. Хутко пішли в ліс по слідах крові, що де-не-де знаходили на траві та листі. Так пройшли з дві милі, надворі вже досить смеркло і не бачили далі сліду. Довелось повернутися ні з чим назад. Вийшовши на узлісся, Михайло зупинився, засукав рукава та підніс сорочку, що висмикалась із штанів, і сказав: — Дивіться, що вона мені наробила.

Все тіло в нашого мисливця було подряпане, скривавилось, мабуть, у тридцятьох місцях, одежина була забруджена, пожмакана, а де-не-де й порвана.

Трое пластунів уже наблизились до свого будинку, як підійшов і Рон, який також чув постріли та гомін. Довідавшись про невдале полювання, він повчально сказав:

— Ніколи не пускайся сам шукати поранене кенгуру та ще й без рушниці. Я колись сім куль всадив йому в голову, а як підійшов, то воно ще дряпало й одбивалось од мене лапами. А одного такого мисливця поранене кенгуру так мазнуло по животі кігтями, що й кишки вискочили.

Увечері пластуни зварили юшку, але вона була без кенгурятини. Добре, що Рон приніс шматок м'яса.

ХРОНІКА

Ярослав Мицько

ХРОНІКА-ІСТОРІЯ ПЛАСТОВОЇ СТАНИЦІ У М. ЛЕСТЕР (ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)

1954 р.

Історію станиці можна починати від 1954 р., коли тодішня голова КПС, пл. сен. д-р А. Герасимович, взявши до уваги умовини та можливості заснування станиці в Лестерській окрузі, доручила пл. сен. Ліді Дуброві приготувати ґрунт та почати працю у цьому напрямку. Щоправда, систематичної та організованої праці в цьому часі не було, але ідея кинена на пригожий ґрунт, з бігом часу дала сподіваний вислід, тобто оснування спочатку новацької частини, яка з роками зростаючи, розвинулась у теперішній час до близько 30 членів станиці. Сходин не було, і упродовж двох років єдиною діяльністю роя, або радше стежі, була участь у літніх пл. таборах, у той час в Інвалідській оселі. Стежа тоді дві новачки з їхньою опікункою, яка в таборі була заангажована до виховної праці.

1956 р.

Осередок очолює пл. сен. О. Марченко. Стан: 1 пл. сен., 2 ст. пл. і 4 новачтва. З відходом від праці в Пласті пл. сен. Ліді Дуброви, на доручення голови КПС пл. сен. О. Марченко, що в тому часі переїхав до Лестеру, за допомогою п. Петра Кіщука в громадському секторі поставив тверді підстави осередку. Сходини проводилися систематично, виховну працю провадив він сам, а часом допомагав йому пл. сен. Богдан Лукіяненко із ст. пл. Галею, його майбутньою дружиною. Але незабаром Лукіяненко емігрував з Англії. Такий стан тривав чотири роки.

1960-1964 рр.

Стан: 1 сен., 8 юнацтва, 1 новачка. У тому часі систематичної праці в осередку не було. З переїздом пл. сен. О. Марченка до Дербі

праця переривається, одинокий знак існування осередку — це звичайно стовідсоткова участь його членів у пл. таборах. За час цих 4 років прибуло 4 нових членів, отже осередок нараховував 9 членів. У тому чотирилітті осередок щораз то більше зміцнювався, головню завдяки щорічній участі у пл. таборах, що в той час відбувалися в Гарендон Голі, Ляфборо, виучив там помітне число пісень і вже почав ступнево включуватись своїми виступами разом з іншими громадськими клітинами в загальні місцеві імпрези. Виховної праці в цьому часі не було, і юнацтво самотужки, за поміччю підручника “Життя в Пласті”, підвищує свій рівень пластового знання, що практично проводить у життя у пл. таборах. Там же декількох із них успішно проходить першу юнацьку пробу, здобуває підставові пл. знання, прикмети та належну пл. поставу.

1964-1965 рр.

Восени цього року (25. X.) осередок поновлює свою працю, і від цього часу вже систематично відбуваються сходини. Вони проводяться в домі місц. відділу СУБ, як це було й попередніх літ, як теж у приватних домах. Домівки власної у цей час осередок не має.

Цю працю в осередку розпочала та провадила на доручення голови КПС пл. юн. Христина Кіщук. Їй до помочі, радше у формі дорадчій, включається пл. сен. Ярослав Мицко, що через невідгідні умови праці та проживання поза місцем осідку осередку не мав змоги віддатися систематичній праці. Ця допоміжна праця — це добування фондів на купівлю власної оселі і, як попередньо, опіка та потрібний ремонт тимчасової оселі в Гарендон Гол, в маєтку дідица де Ляйль, великого прихильника та добродія нашого Пласту. Окрім того, він часто репрезентує назовні осередок. Незабаром у систематичну працю осередку включається пл. сен. Ія Лагодинська. Сходини відбуваються раз на два тижні з тим, що пл. сен. Лагодинська, проживаючи поза осідком осередку, кожнораз доїздить. В той час усіх членів є 10: 2 сеньйори, 6 юнацтва та 2 новацтва. Члени осередку під керівництвом своєї впорядниці юн. Христини Кіщук виучують ступнево щораз більше пісень і вже систематично включаються у програми різних імпрез місцевої громади. Осередок, як і попередньо, бере стовідсоткову участь у пластових таборах. Сходини юнацтва, в міру можливості, проводить пл. сен. Я. Мицко на місці або в Барров, де проживає трьох юнаків.

1966 р.

Осередок очолює пл. сен. Ія Лагодинська. Стан: 2 сен., 1 ст. пл., 5 пл. юн., 4 новацтва.

У цьому році осередок збільшується, хоч двох членів вибули у зв'язку з виїздом на працю. Сходини відбуваються що два тижні. Відвідування сходин добре. Діяльність осередку — це приготування до пластових проб, приготування та продовжування своїх сутопластових та загальногромадських і релігійних імпрез тощо.

Почавши вже в 1965 р., осередок тепер щорічно ходить з колядою в місті Лестер, Ляфборо та Барров, а придбані гроші розділяє здебільша до заг. пл. каси та часом частину залишає на власні потреби. Бере теж участь у гром. різдвяних святкуваннях, як також улаштовує окремо свій Святвечір за участю батьків та видніших громадян.

Замітна подія цього року — це поїздка цілого осередку до Вудгавз Ів 19. 6. 66, що пройшла дуже успішно, залишаючи по собі гарний спомин.

1967 р.

Осередок очолює пл. сен. І. Лагодинська. Стан: 2 сен., 7 юнацтва та 7 новацтва.

Виховну працю провадить сен. І. Лагодинська, юначка Хр. Кіщук, а до помочі їм юначка Марійка Михайлів. З юнацтвом веде працю пл. сен. Мицко.

У цьому році осередок збільшується чотирма новими членами (новацтва). Сходини, як і попередньо, відбуваються систематично, головна увага звернена на новацтво. Діяльність — це приготування до проб, що їх членство проходить у літніх таборах, участь у загальних громадських та релігійно-церковних імпрезах, як теж своїх власних. Як і попередніх років, осередок ходить з колядою.

На особливе відзначення заслуговує свято для відзначення річниці смерті командира УПА пл. сен. ген. Т. Чупринки.

1968 р.

Станицю очолює пл. сен. І. Лагодинська, стан: 2 сеньйори, 7 новацтва і 7 юнацтва. Виховники: І. Лагодинська, Ярослав Мицко, Христина Кіщук та Марія Михалків.

Починаючи з цього року, сходини відбуваються тепер стало, щотижня, з двома виховниками на кожних сходинах. Працю провадиться, як і попереднього року, з тим, що щораз більше вона посилюється, як внутрішньо, так і зовнішньо — і кількістю, і якістю приготованих виступів, як у внутрішньо-пластових, так і загально-громадських імпрезах, пластовою виробленістю та доброю пластовою поставою.

У цьому році за особливою участю та великою допомогою місцевого Пластприяту станиця влаштовує пластовий базар, що, як і танцювальний вечір на його закінчення, увінчується помітним моральним та матеріальним успіхом. Восени відходить на студії ст. пл. Христя Кіщук.

Спорадичні сходини юнацтва, як і попередніх років, провадить пл. сен. Я. Мицко. Він теж допомагає в виборі, постачанні та виучуванні пісень місцевому станичному хорові для його пластових потреб та зовнішніх виступів. Новацтво засвоює матеріали, потрібні для добуття вищих пл. ступенів.

1969 р.

Станицю очолює І. Лагодинська. Стан: 2 плюс 3 плюс 5 плюс 12 (сен., ст. пл., юнаки, новачки). Число членів в цьому році збільшується до 22-ох. Сходини відбуваються щотижня у приміщенні місц. від. СУБ. Виховну працю провадять: І. Лагодинська та юначка Марійка Михалків, як теж Я. Мицко час від часу з юнацтвом. Юн. Марійка Михалків, по виїзді на студії ст. пл. Христі Кіщук, веде навчання пісень, допомагає у приготуваннях до виступів станиці, також підготує до виступів тріо юначок (Марійка Михалків, Ірка Кіщук та Ірка Максимів).

Новацтво щоразо більше здобуває юнацьких ступенів, головню в таборах, що їх воно, як і попередніх років, відвідує великою кількістю. Найзамітніша подія року — посвячення станичного прапора, що його виготовила та подарувала станиці пл. сен. І. Лагодинська, яка провадить теж хроніку-альбом станиці. Свято відбулося дуже врочисто за участю голови КПС, станичного та багатьох членів станиці Ноттінгам та Дарбі, великої кількості місцевого громадянства та представників усіх місцевих організацій. Посвячення відбулося 1 червня ц. р.

У програму входили: Служба Вожа в місцевій церкві, молебень у приміщенні від. СУБ та сам акт посвячення, що його довершив місцевий парох УКЦ о. А. Гринах.

Хресними прапора були: д-р А. Герасимович, пані Анрущенко, пл. сен. Я. Іваницький і п. Петро Михалків. Хорунжі: ст. пл. Вол. Лагодинський, юн. Марія Михалків. Підхорунжі: юні орлята Роман Михайлюк та Оля Лагодинська.

У другій частині свята — виступи ноттінгамського квінтету юначок та інсценізації пісні “У лісі на полянці”, що була виконана силами місцевої станиці. Свято пройшло з великим моральним успіхом. У піднесеному настрої та родинній атмосфері його закінчено перекусом, приготовленим нашим відданим Пластприятим.

По пластових таборах, у яких члени станиці взяли численну участь, першою замітною імпрезою був виступ станиці з великим успіхом зі своєю оригінальною програмою в загальному відзначуванні 20-ліття місц. відділу СУБ. Цей дуже вдалий виступ випрацювала за власною ідеєю та підготувала з допомогою інших виконавців та їхньою участю пл. юн. Марійка Михалків. Два тижні опісля, тобто у місяці жовтні, цю програму повторено в Ноттінгамі на запрошення тамошнього відділу СУБ.

Багато членів станиці взяло участь у відзначуванні 20-ліття Пласту у Великобританії в Лондоні 21 вересня або як члени пл. хорів, або як виконавці інших пунктів святочної програми. У місяці грудні станичний хор враз із місцевим чоловічим хором дав музичне оформлення святкової брідської програми.

1970 р.

Провід станиці: станичний Я. Мицко, гніздова юн. Марійка Михалків. Виховники: впорядники роя “Журавлів” сен. Я. Мицко і юначка

М. Михалків, впорядники роя “Жайворонків” юн. Ірка Кіщук і юн. Ірка Михалків. Стан станиці: 23 (2 плюс 4 плюс 4 плюс 13).

Вже з початком року (10. 2. 70) для кращої праці розділено новацтво на два рої, тобто старші творять рій “Журавлів”, молодші віком рій другий “Жайворонків”. Разом вони становлять гніздо “Перелетні птахи”. Сходини ведуться залежно від програми та наявності виховників — спільно, а частинно теж окремо. Вони відбуваються далі в приміщенні місц. від. СУБ. Відвідування сходин добре. Програми сходин побудовані на матеріалі, передбаченому в рамках новацьких проб. Рій “Журавлів”, тобто старших, включаються крім того у загальний “юнацький змаг”. “Жайворонки” проходять підготовку до перших проб.

Новацькі вмілості “Журавлів” загальні — малий амбасадор, географ, астроном та астронавт, як теж співак. Індивідуальні вмілості — це декламатор, віттарний хлопець, зручна голка, вишивальниця.

Станиця ще інтенсивніше включається в гром. життя своїми виступами і тим стає його невід’ємною активною частиною.

Діяльність — це внутрішньо-пластові імпрези (свято-йорданський вечір із спеціальною програмою з участю батьків та Пластприяту), св. Юрія і т. п. та виступи на загальногромадських імпрезах.

Участь у літніх пл. таборах, як кожного року, дуже велика. Тут старше юнацтво включувано в допоміжну виховну працю з новацтвом, що допомагало успішно провести намічену програму в таборах і спонукувало їх до підвищування рівня потрібних знань та в цілому давало заправу до кращого ведення виховної праці. Троє з новацтва здобувають третю пробу.

Восени 2. 10. 70 р. відбуто сходини ланки виховників, як і попереднього року, переглянено пройдену працю та намічено і розподілено новий матеріал на майбутнє. В цьому часі у сталу виховну працю включаються ст. пл. Волод. Лагодинський як виховник роя “Жайворонків” і новоприйнятий в УПС — пл. сен. прих. Богдан Лешнівський.

21. 11. 70 р. у місцевій залі СУБ успішно пройшли, проведені спільно заходами станиці та місц. Пластприяту, пластовий базар та танцювальний вечір — як вислід жертвовної праці всіх, а головню наших пань, що подбали про мистецькі вишивки та смачний буфет. Імпреза мала великий моральний та матеріальний успіх.

Зі зовнішніх виступів станиці особливо слід відзначити її участь у святкуванні нашої громади з нагоди відвідин їх Блаженства Верховного Архиепископа Кард. Й. Сліпого і посвячення новонабутої та власними силами відновленої укр. кат. церкви 24. 5. 70, участь як у церковно-релігійній частині, так і в бенкеті-концерті в честь Дорогого Гостя. Станиця декількома піснями хору та тріо новачок успішно долучилася до загальної святкової програми громади.

На згадку заслуговує ще участь станиці в виступах на концерті манчестерської округи в день відвідин Верховного Архиепископа, 17. 5.

70 р., в якому виступи загального пластового, мішаного та дівочого хорів збагатили і своїм вкладом цю високомистецьку імпрезу (декілька членів станиці входять у склад цих пластових хорів).

Слід згадати участь, як і попередніх років, станиці в коляді, що звичайно дає моральний та матеріальний успіх.

1971 р. Провід станиці. Станичний — пл. сен. Я. Мицко, заст. стан. пл. сен. В. Лешнівський, гніздова ст. пл. Марійка Михалків. Виховники: впорядники юнацтва — сен. Я. Мицко та ст. пл. М. Михалків; впорядники новацтва — сен. В. Лешнівський та юначка І. Кіщук. Помічники впорядників: Р. Мороз та Ірка Михалків. Стан станиці: 3 плюс 6 плюс 11 плюс 9, разом 29.

В цьому році станиця збільшується на 5 членів (один юнак і 4 новацтва). Він позначається ще більш інтенсивною працею та кращими успіхами.

Сходини ведуться щотижнево за наміченою програмою ланки виховників, що їх проводять призначені групи сталих виховників що два тижні на переміну по троє в кожній, у тому двоє зі старшого юнацтва як допоміжні сили.

Ще з осені попереднього року сходини відбуваються вже у власній домівці, що приміщена в новонабутому домі відділу СУБ.

Діяльність станиці проявляється головню на відтинку праці з новацтвом, що від початку 1970 р. творить гніздо "Перелетні птахи", а все наявне та активне старше пластуство (декількох з них перебуває поза осідком станиці, на студіях) та двоє зі старшого юнацтва — включені у виховну та іншу працю і діяльність станиці. Сходини, отже, старшого пластуства не відбувалися, а юнацтва, з огляду на мале їх число, що і так залучені в виховну працю з новацтвом, до половини місяця січня 1972 р., тобто до часу переходу старшого новацтва в юнацтво, теж не проводилися. Від місяця січня 1972 р. відбуваються вже систематично раз на тиждень сходини цього уладу. Теми зайнять — приготування до першої та другої юнацьких проб, розповіді на виховні та історичні теми, ігри і забави, що звичайно проходять спільно з новацтвом, далі приготування до виступів на загальногромадських та суто пластових імпрезах тощо.

Старше новацтво, що в січні місяці 1972 р. перейшло до УПЮ, успішно включилося в останньому році в загальний юнацький змаг. Вісім членів з новацтва здобули 15 вмілостей на всіх 40 загальних та індивідуальних юнацьких умілостей. (Загальні вмілості — це малий амбасадор, географ, астроном, астронавт та співак. Індивідуальні — декламатор, вівтарний хлопець, зручна голка та вишивальниця).

У засяг праці молодшого новацтва (теперішнього) входять, як і попередню, приготування до юнацьких проб, спільних внутрішніх пластових імпрез, зовнішніх виступів тощо.

Зовнішня діяльність станиці — це участь цілої станиці, або поодиноких її членів, у майже всіх імпрезах нашої громади, як свято державности, річниці визначних історичних постатей та церковно-релігійні святкування. У виступах цілої станиці — це відповідні пісні, деклямації, рецитації, веселі скечі і т. п.

З індивідуальних виступів — це кількаразові виступи на місцевій сцені та виїзди нашого тріо юначок зі своєю програмою пісень та рецитацій, що вони їх виконують під звуки власних гітар. Тріо, як і попередню, становлять: ст. пл. Марійка Михалків, що і є його керівником, пл. юначка Ірка Кіщук та Ірка Михалків.

Замітніші виступи станиці: участь у різдвяному концерті заходами всіх сусп.-гром. установ міста Лестеру. Наша станиця взяла в ньому дуже активну та успішну участь. У наші виступи входили: декілька колядок та щедрівок, а особливо оригінальний веселий скеч за помислом ст. пл. Марійки Михалків, приготований та виведений силами цілої станиці. Цей виступ мав дуже великий успіх.

У січневих святкуваннях державности станиця виступила з декількома піснями, деклямаціями, що з них особливо звертали на себе увагу деклямація на тлі "Прапоре мій", що її співав станичний хор.

У місяці лютому виступ станичного хору на вояцькому обіді, що його улаштував місц. відділ ОБВУ. На цій імпрезі особливий успіх мало наше тріо, виконавши сім пісень під звуки гітар та виступаючи із "Здєсьтованою чотою" під керівництвом секретаря нашого Пластприяту п. Романа Старосольського.

Із зовнішньої діяльності станиці слід відзначити улаштування виставки народнього мистецтва спільно із Пластприятом, що відбулася в нашій пл. домівці з нагоди "відкритого дня" відновлених приміщень відділу СУБ 22. 5. 1971 р. Виставка звертала на себе увагу чужинців. Пояснення до експонатів давали одягнені у пл. однострій члени станиці.

У цьому ж місяці, в перший празничний день нашої громади, Вознесєнє, за участю у святкуваннях нашого укр. кат. єп. преосв. владики Горняка, на загальному прийнятті в загальну принагідну програму долучилися станиця виступами свого хору, тріо юначок та деклямацією.

Інші види діяльності — це успішне улаштування базару спільно із Пластприятом та двох забав з танцями, у чому одна з нагоди наших минулорічних пл. загальних зборів.

З виступів індивідуальних, тобто нашого тріо, замітніші такі: участь тріо як єдиного репрезєнтанта української групи в Інтернаціональному Фєстивалі Піснєй й Танцю в місяці березні в де Монфор-Гол у Лєстері. Тріо проспівало під звуки гітар дві пісні "Марічка" Сабадаша та народню "Світє місячєнку".

Виїзди до інших місцевостей, як Пітерборо, Мансфілд, вояцький зїзд лєстерської округи та Лондон, з нагоди концерту для відзначєнє 80-лїття Верховного Архєєпископа (27. 2. 72).

Як кожного року, майже всі члени станиці відбули пл. табори, виказуючи при тому здисциплінованість та добру пластову поставу.

Троє з нашої станиці, тобто пл. сен. І. Лагодинська, пл. сен. Б. Лешнівський та ст. пл. М. Михалків успішно закінчили курс виховників на "Верховині" під кер. пл. сен. О. Кулинич та П. Олесків.

Велика кількість членів станиці взяла участь у похороні голови КПС пл. сен. д-р Анни Герасимович.

Ланка виховників в міру потреби намічення або перегляду праці відбувала свої сходи.

1972 р.

Провід станиці: станичний: пл. сен. Я. Мицко, заст. стан. пл. сен. Б. Лешнівський, гніздова ст. пл. М. Михалків. Виховники: впорядники юнацтва пл. сен. Я. Мицко і ст. пл. М. Михалків, впорядники новацтва пл. сен. Б. Лешнівський і юначка І. Кіщук. Помічн. впорядників: юнак Р. Мороз та юначка І. Михалків. Стан станиці: 3 плюс 6 плюс 11 плюс 9, разом 29.

Праця далі зосереджується головнo на новацтві та одночасно юнацтві, що творить тепер великий гурток. Сходи, що ведуться кожного віткрка, охоплюють матеріал, запланований та розподілений між поодиноких виховників відповідно до програми і вимог новацьких та юнацьких проб, поточних, запланованих імпрез власних, пластових та загальногромадського й релігійно-церковного характеру.

До замітніших виступів станиці треба зокрема зачислити Свято-Йорданський вечір, що став уже традиційною нашою внутрішньо-родиною імпрезою. Цього року він був особливий, бо крім релігійної та сутопластової частин (перехід старшого новацтва в юнацтво з участю в.о. голови КПС пл. сен. Я. Іваницького) був присвячений св. пам. пл. сен. кер. д-р Анни Герасимович і був попереджений Службою Божою та Панахидою за спокій її душі, що їх відслужив місцевий парох о. А. Гринах. Велика кількість членів станиці приступило до св. причастя, а ціла станиця проспівала пластовий "Отче Наш".

З індивідуальних виступів тріо новачок — це виступи з двома піснями на концерті в день відзначення 80-ліття Верховного Архiepіскопа в Лондоні в місяці лютому.

У теперішній час, окрім виховної праці, станиця проводить приготування до запланованих власних і загальногромадських імпрез, що в них буде брати участь.

Загальні заваження.

Станиця на протязі всіх цих років ступнево зростала, і треба надіятися, що й у майбутньому її членство поволі буде збільшуватись. Виглядає, що з роками початкові упередження та дрібні тертя вже майже цілком поза нами. Пласт має серед нашого громадянства свою заслужену оцінку, а що бере дуже активну участь у всіх проявах нашого громадського життя і тим багато спричинюється до його пожвавлення, можна, думаю, бути доброї думки про його найближче майбутнє.

Листування

Дорогі Друзі!

Якщо мова про досягнення станиці, то перше — це уважність її членів до своєї організації, добре відвідування всіх сходів та інших зайнять, серйозність, добра пл. постава та здисциплінованість. Друге — це налагодження добрих відносин з усіма клітинами нашого громадського життя, а завдяки своїй активності в житті громади наша станиця стала її невід'ємною конструктивною часткою.

У ч. 4 (39) "Пластового Шляху" з 1973 р. я прочитав алярмуючого листа пл. сен. Т. Старуха, в якому він повідомляє Редакцію, що перестав бути передплатником нашого журналу. Не подає одначе причини.

А шкода, бо справа, заторкнена у його листі, для нас дуже важлива, і всім нам треба б говорити одверто про наші чи, конкретно, нашого журналу недоліки, бо це одинокий шлях для того, щоб виправити становище.

Відразу скажу, що після уступлення друга Л. Онишкевича із становища редактора нашого журналу він зробився якимсь таким "сорокатим".

"Пластовий Шлях" є органом пластової думки. І кожне його число повинно бути доказом на це. Журнал наш повинні інтересувати всі проблеми нашого життя, життя українського народу в краю і в діаспорі, а життя Пласту зокрема, і вони повинні знайти якнайповніше віддзеркалення, освітлення і, коли цього треба, критичну оцінку на сторінках журналу.

Їх треба часом пропустити через призму власне "пластової думки", нашого наставлення, і зробити на цій основі висновки для виховних цілей організації.

Матеріали, друковані в "Пл. Шл.", мали б спричинюватись до розвитку і формування пластової думки, вияснення пластової ідеології, на них мають виховуватись, формувати свої погляди й опінії молодші генерації пластової молоді, вони мають нашому суспільству дати образ того, чим є і чим живе Пласт.

Це головні цілі, для яких журнал мав би існувати, задля яких він існує і на видання його Пласт витрачає поважні суми грошей.

І тому вгорі згаданим справам він повинен присвячувати якнайбільше уваги і місця.

На жаль, воно не так.

Проблемних справ і статей про справи, які перед Пластом ставити щоденне життя, в ньому тепер дуже мало. Поважну частину місця займають у ньому матеріали літературного характеру, яким властиво тут не місце.

Закрадатись на сторінки його починає "некрологія" на велику скало (за прикладом наших "політичних" газет у США і Канаді), яка займає вже не рядки, а сторінки. А короткий некролог у кілька рядків з найважливішими датами життя й діяльності вистачив би (бо і так довгі статті про померлих з'являються в щоденній чи тижневій пресі). Надгробні промови друкувати в такому журналі теж не на місці. Та й про сороковий день писати вже непотрібно.

Певен "культ особи" теж починає здобувати своє місце на сторінках журналу. Коли хтось із пластунів добився доброго становища, вистачить про це згадати кількома рядками, а не зараз писати йому панеїрику (який теж уже давно тому появився у щоденній чи тижневій пресі).

До матеріалів, що не повинні друкуватись у такому журналі, як наш, зачислю також довгий монтаж про фільм "Ювілейна зустріч..." чи про пластуна в Етіопії (їх радо помістять наша щоденна чи тижнева преса.).

Доповідь П. Саварина на СКВУ вистачило б надрукувати тільки в суттєвих витягах, бо вона друкувалася в усіх наших важливіших газетах зараз після Конгресу, зрештою порушені ним справи були широко дискутовані на Пл. Конгресі Другому.

Все це, як я вже сказав, матеріал вартісний, але не за тим дивиться людина, що візьме в руки "журнал пластової думки".

А чому так діється? Чому створилося такий стан? Просто тому, що журнал наш від більше як року не має свого редактора. Немає в ньому людини, яка планувала б редагування журналу на далеку мету, обдумувала проблеми, яким треба присвятити увагу, які пильні і вимагають дуже часто швидкої на них реакції, про які треба писати зараз, які не можуть чекати. Редактор замовить собі статті завчасу наперед, або і сам напише зараз на теми пильних справ, не чекаючи, аж хтось змилюється і пришле щось на цю тему тоді, як актуальність проблеми часом вже мине.

Тому що редактора немає, люди, на яких плечі впало видавання журналу, знайшли розв'язку:

Дають редагувати окремі числа поодиноким КПС, а як вони повністю не можуть вив'язатись із завданням, то решту латається матеріалом під рукою, а урядові вісті, списки пожертв і т. п. мусять рятувати ситуацію.

Не заперечуємо, то незле, що КПС беруть на себе зобов'язання подбати про зреагування поодиноких чисел журналу, воно має свій "ре-

гіонольний" смак, але числа такі можуть видаватись раз на рік, це не може стати засадою і практикою видавання журналу.

Рішальні у справі видавання журналу пластові чинники повинні цю справу якнайскоріше розглянути і вирішити, щоб журнал не втрачав на своїй вартості, щоб він повноцінно міг робити роботу, для якої існує.

Пл. сен. Теодор Данилів

ДАТКИ НА ПРЕСФОНД "ПЛАСТОВОГО ШЛЯХУ"

США:

\$12.00

Ст. пл. Богдан Кордуба, Ютика;

\$10.00

Пл. сен. Іван Костюк, Денвер, замість квітів на могилу св. п. юн. Лесі Чайківської в першу річницю її смерті;

\$6.00

Пл. сен. Марія і ст. пл. Мотря Ходновські, Ірвінгтон;

\$5.00

Пл. сен. Любомир Колтунюк, Денвер, замість квітів на могилу св. п. пл. юн. Лесі Чайківської в першу річницю її смерті;

по \$4.00

Пл. сен. Роман Вергун, Рочестер, Ольга Дармохвал, Вест Орендж, пл. сен. Ігор Декайло, Флашінг, пл. сен. Володимир Рак, Асторія;

по \$2.00

Павлина Скремета, Трентон, пл. сен. Микола Ромах, Раннімід, пл. сен. Михайло Будник, Помона, пл. сен. Наталія Березовська, Вудрідж, пл. сен. д-р Антін Жуківський, Стілі, пл. сен. Марія Храплива, Ст. Люїз, пл. сен. д-р Тарас Новосівський, Роквілл, пл. сен. Дарія Хухра, Кергонксон, пл. сен. Петро Крамаренко, Бруклін;

по \$1.00

Ст. пл. Богдан Кукіль, Гартфорд, пл. сен. Надя Гафткович, Гартфорд;

КАНАДА:

\$5.00

Пл. сен. Роман Мельник, Оттава;

\$3.00

Пл. сен. д-р Іван і Іроїда Винницькі, Кіченер;

по \$2.00

Ст. пл. Ігор Томків, Торонто, пл. сен. Надя Винницька, Монтреаль, ст. пл. Іван Довгий, Торонто, пл. сен. Евстахія Андрухів, Монтреаль, Володимир Левицький, Торонто, пл. сен. Ярема Келебай, Монтреаль, ст. пл. Катря Урбан, Едмонтон, д-р Роман Цурковський, Торонто, пл. сен. Оріся Синишин, Торонто;

\$1.00

пл. сен. Василь Корбутяк, Вінніпег.

ІНШІ КРАЇНИ:

Німеччина:

Пл. сен. д-р Іван Мриц, Шенбін-дервер, Західня Німеччина, замість квітів на могили св. п. д-ра Костя Паньківського і Його Дружини Марійки;

Австралія:

Члени Пластової Станиці Сідней:

по \$1.42

Пл. сен. Я. Соловій, Вактаві, пл. сен. Г. Дубик, Стратфілд, пл. сен. д-р В. Шехович, Меріландс, пл. сен. д-р В. Томашек, Дапто, ст. пл. Я. Суховерський, Пенріт, пл. сен. І. Круцько, Пеннант Гіллс, пл. сен.